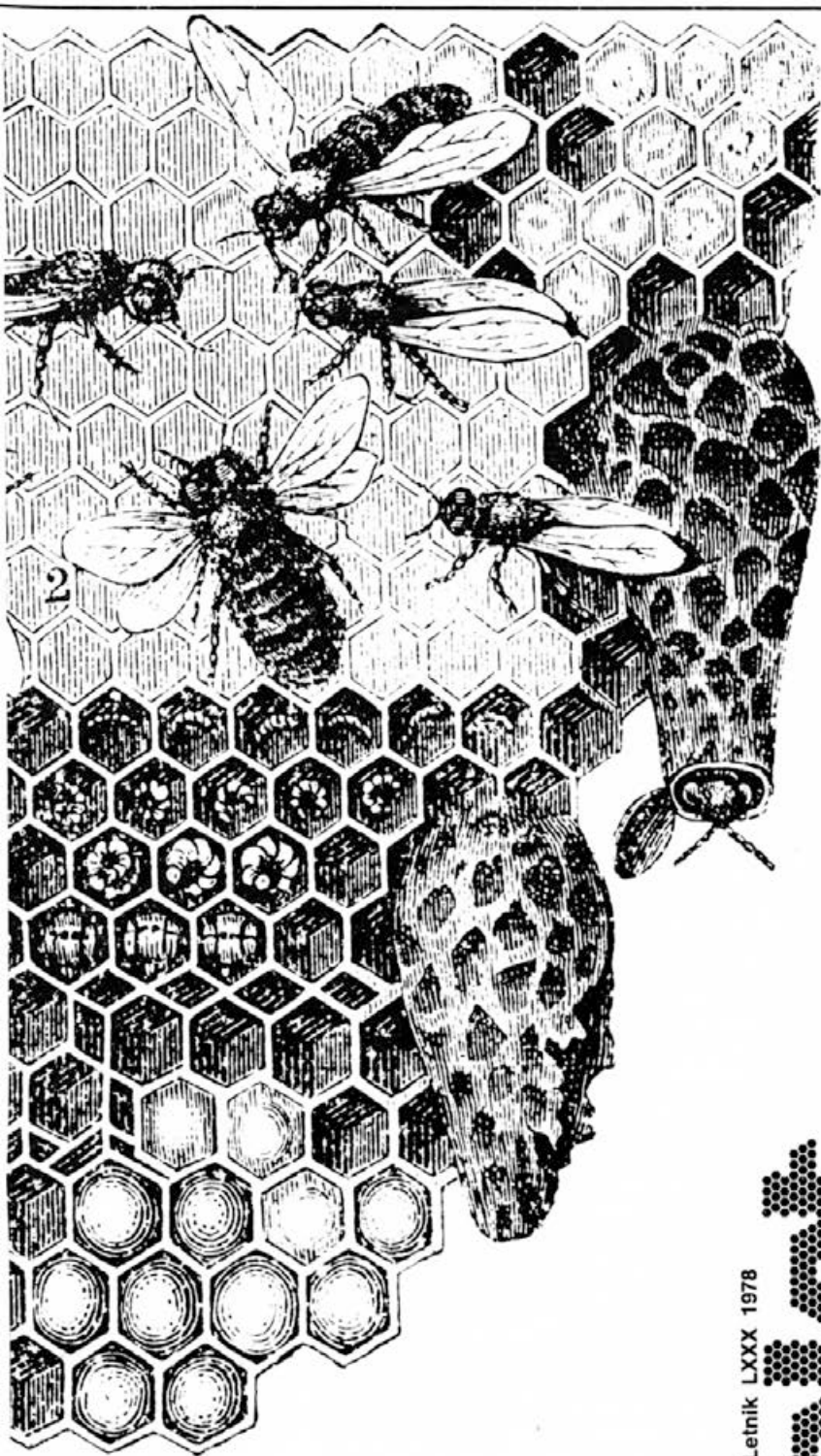

Letnik LXXX 1978

slovenski čebelar

GLASILO ČEBELARSKIH ORGANIZACIJ
SLOVENIJE

Št. 5

1. maj 1978

Leto 80

VSEBINA

France Guna: Prodaja in nakup čebeljih družin	145	Prva diplomatska naloga na viš- ji šoli s področja čebelarstva	171
Dušan Svara: Čebelarjeva opra- vila v maju	149	Julij Mayer: Nebo je za čebelje oko vzorčasto	172
inž. Marjan Debelak: AŽ zaklada — pripomoček za povečanje prostornine AŽ panja	151	Ivan Kranjc: Navadni regrat	174
Johan Oitzl: Nekaj o koroškem čebelarstvu	157	Tilka Jamnik: Rožmarin	175
Bernard Čas: Čebelarji pozor	159	IZ DRUŠTVENEGA ŽIVLJENJA	
V JUBILEJNEM LETU		Prispevki za ČIC	177
Josip Kostanjevic: Ob 80-letnici »Slovenskega čebelarja« in 50- letnici mojega čebelarjenja	166	OSMRTNICE	
Jože Rotar: Drobci iz zgodovine slovenske čebelarске organiza- cije	168	BILTEN MEDEX — d. e. delo na domu in kooperacija	
ZA ČEBELARSKE KROŽKE		prof. dr. Nežka Snoj: Kaj lahko še storimo na pragu čebelar- ske sezone	161
Martin Mencej: Spomladi je čas za pripravo organiziranja če- belarskih krožkov	170	Verena Koch dipl. inž.: Pazimo na higieno pri pridobivanju cvetnega prahu	162
		Simpozij o tradicionalni medicini	164

List izhaja vsakega 1. v mesecu. Člani, ki plačujejo letno članarino 200,00 din, ga prejmejo zastonj.

Izdaja ga Zveza čebelarskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Cankarjeva c. 3/II. Telefon: 20-208.

Izdajateljski svet: Dušan Svara, predsednik; člani: Ludvik Klun, Franc Magajna, Martin Mencej, Janez Mihelič, Fani Osojnik, A. Marija Sedej, Joško Slander in Janez Terlep.

Uredniški odbor: inž. Jože Babnik, inž. Ludvik Klun, inž. Anton Kranjc, Martin Mencej, Anton Rems, prof. Edi Senegačnik, dr. Nežka Snoj.

Glavni urednik: Janez prof. Mihelič, odgovorni urednik: inž. Ludvik Klun.

Odgovorni urednik Biltena — Medex — exp.-imp. Franc Strumbelj.

Letna naročnina za nečlane 200,00, za tujino 250,00 za člane čebelarskih organizacij drugih republik 120,00 dinarjev. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje naročnino v obrokih se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. To velja tudi za naročnino.

St. žiro računa pri SDK v Ljubljani, Miklošičeva c.: 50101-678-48636.

Devizni račun št. 50100-620-107-010-30960-943.

Zunanja stran ovitka delo inž. Janeza Suhadolca.

Po mnenju republiškega sekretariata za prosveto in kulturo št. 421-1/74 je glasilo oproščeno temeljnega davka od prometa proizvodov.

Tiskala tiskarna Tone Tomšič, Ljubljana v 6850 izvodih.
Rokopisov ne vračamo.

PRODAJA IN NAKUP ČEBELJIH DRUŽIN

FRANCE GUNA

Podobno kot druge domače živali, so tudi čebele predmet kupoprodaje, vendar pa v mnogo manjšem obsegu. Pred dvesto ali celo še pred sto leti pa so bile te kupčije zelo razgibane. Znano je npr., da so bili v nekaterih krajih Slovenije tudi posebni sejmi za prodajo čebeljih družin.

Na takih sejmih so bili glavni kupci mestni medicinarji, ki so v jeseni na debelo kupovali z medom zložene čebelje družine, a to s panji vred. Čebele so nato v svojih delavnicah pomorili, med iztisnili, satje izprali za medicino, voščine prekuhali v vosek, prazne panje pa porabili za kurivo. Danes je te vrste kupčije konec — in prav je takó.

V letih pred prvo svetovno vojno, ko je kranjska čebela zaslovela tudi preko naših meja, pa so nekateri podjetni čebelarji z velikim uspehom izvažali plemenske čebelje družine v daljne tuje dežele. V ta namen so čebelarili predvsem na roje, obenem pa so tudi od drugih domačih čebelarjev pokupili večje količine solidnih čebeljih družin za izvoz. Z začetkom prve svetovne vojne pa je tudi ta trgovina prenehala, — žal najbrž za vedno — kar je gotovo škoda, saj je predstavljal pomemben narodni dohodek. Sedaj se le še tu pa tam izvažajo selekcionirane matice, a še pri tem naletimo na močno tujo konkurenco in na razne druge ovire.

V pošteve pridejo torej le še kupčije v okviru Slovenije, nekoliko pa tudi v okviru celotne Jugoslavije. Prodajalec je največkrat čebelar, ki zaradi bolezni ali starosti ne more več oskrbovati čebel. Tudi vdova čebelarja je navadno primorana, da jih čimprej spravi v denar, ker ji sicer v kratkem času lahko vse propade. Je pa vendar še nekaj čebelarjev, ki se načrtno ukvarjajo z vzrejo in prodajo kvalitetnih čebeljih družin. Toda teh ni veliko, ker so naša čebelarstva usmerjena predvsem na čebelje proizvode: na med, vosek, matični mleček, obnožino ali cvetni prah in čebeljo smolo ali propolis. Povpraševanje po plemenskih čebeljih družinah pa tudi ni tolikšno, da bi spodbujalo k dejavnosti te vrste.

Omembe vreden kupec velikega formata je bil svoj čas čebelarski kombinat Agromel, ki je deloval nekaj let po vojni. Ta je po nekaterih naših okoliših pokupil toliko čebeljih družin, kolikor so jih bili čebelarji pri volji prodati. Toda to ni trajalo dolgo.

Zgodilo se je tudi, da je sposoben, podjeten in finančno dovolj močan čebelar odkril bajno pasišče. Dokupil si je večjo množino čebeljih družin na hitro, da bi lahko vzkliknil s Cezarjem: »Prišel, plačal, odpeljal«. A to so le izjemni utrinki na področju trgovine s čebelami.

Najresnejši kupci so še vedno mali čebelarji-začetniki, ki se lotijo čebelarjenja iz veselja ali iz ljubezni do čebel in si v ta namen nabavijo tri, štiri ali pet čebeljih družin. Ravno takim čebelarjem so v prvi vrsti namenjeni naslednji naši nasveti.

Čebele lahko kupujemo v vseh letnih časih razen pozimi. Takrat namreč morajo imeti popoln mir. Ne smemo v panj niti pogledati, kaj šele da bi ga prenašali ali prevažali! Vsako tako vznemirjanje bi bilo za čebele zelo škodljivo ali celo usodno.

Najprimernejši čas za to je spomladi proti koncu aprila. Takrat je že dovolj toplo, a se že tudi dobro vidi, katera družina bolje napreduje. Res, da so v tem času nekoliko dražje, kar potrjuje že stari izrek: »V jeseni deset čebel za en krajcar — spomladi le ena«. Toda zato si od njih še isto leto že kaj obetaš. Ob dobri letini ti lahko vrnejo vsaj toliko, kolikor je stala družina sama brez panja.

V tem primeru pa ne smeš kupiti čebel od bližnjega sosesa, saj bi se delavke po svoji stari navadi vračale v prejšnji uljnjak, a tvoj panj bi na hitro zelo oslabil, ker bi izgubil vso izletno žival. Kupiti jih smeš torej le od čebelarja, ki je vsaj štiri kilometre oddaljen od tvojega uljnjaka.

Jesenskega nakupa ne svetujemo, ker je z njim združeno zahtevno zazimljenje in tvegano prezimovanje.

Najceneje pa prideš do čebel, če kupiš »roj z veje« tj. suhe čebele. Čebelar, s katerim si se že prej za roj pogodil, ti ga ogrene v primeren zabojček in te o tem obvesti. Ko se je roj v kleti ohladil, ga še isti dan takoj ob sončnem zatonu odneseš domov in ga vsadiš v svoj panj, ki mora biti že prej opremljen in pripravljen na svojem stalnem mestu. V tem primeru lahko kupiš čebele tudi od bližnjega čebelarja. Če pa roja zaradi dolgega potovanja ne bi mogel vsaditi še isti dan smeš to opraviti naslednje jutro, toda takoj, ko se zdani. Razumljivo: kolikor prej so čebele na svojem novem mestu, toliko prej bodo začele izletavati, delati in graditi. Z rojem ima čebelar posebno veselje. Z velikim užitkom namreč opazuje neugnano vnemo, s katero si mlada družina ustvarja svoj novi dom.

Najbolj preprost postopek in najmanj truda pa je, če kupiš čebele v kranjskem panju ali kranjiču. V tem primeru je v ceni zajeta čebelja dru-

žina s panjem vred. Ko so se čebele zvečer zbrale v panju, žrelo zapreš z mrežastim zapahom in poskrbiš še za primeren dušnik. Če nimaš predaleč, panj stisneš lepó vodoravno pod pazduho ali ga previdno zadeneš na ramo, ga odneseš v svoj ulnjak in mu odpreš žrelo. Na večje daljave so v prejšnjih časih pošiljali čebele tudi po železnici kot brzovozno blago, seveda s primernimi napisi in opozorili. Danes to opravimo kar z osebnimi avtomobili, pri večjih družinah pa s kombijem ali s tovornjaki.

Precej drugače je, če kupuješ čebele v modernih panjih s premičnim satjem. Ako vzameš družino s panjem vred, mora biti pripravljen na znatno višjo ceno, ker so sodobni panji dosti dražji od kranjiča. Tudi transport je zahtevnejši, saj brez vozila nikakor ne gre. Ceneje, a nekoliko bolj zamotano je, če kupiš le čebeljo družino s celotnim njenim gnezdrom, torej brez panja. V tem primeru se dogovoriš s prodajalcem, da čebele odpeleš v svoj čebelnjak, njemu pa vrneš njegov izpraznjeni čebelnjak v domeni nemem roku.

Manj prevažanja pa je, če greš po čebele kar s svojim panjem. Čez dan s prodajalcem vso družino preložiš v prazni panj, zvečer, ko so vse čebele v panju, pa žrelo zapahneš in jih odpeleš. Ko sta prej prelagala sat za satom, si se lahko prepričal o moči kupljene družine. Dobrohoten čebelar te je sam od sebe opozoril na zalogo hrane ter ti pokazal pokrito in odkrito zalogo — znak, da je družina v redu. Potrudil se je tudi, da je pred tvojimi očmi previdno in varno potisnil sat z matico v novi panj. Kajti tudi on je zainteresiran, da dobiš družino táko, kot je treba. Lahko bi se namreč primerilo, da bi se matica ob prestavljanju pomešala med druge delavke, ki se še drže pod stropom panja. Take gručice seveda tudi skušamo spraviti v

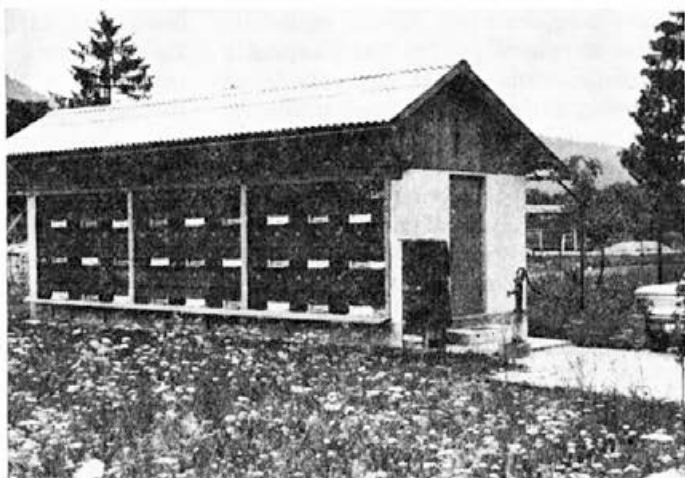
novi panj, saj jih je za veliko prgišče. To delo zahteva pač nekoliko več potrpljenja.

Dobra čebelja družina zaseda konec aprila približno devet satov žnideršičeve mere in ima vsaj šest ali sedem satov zalege. Dobro znamenje je tudi, če čebele že »podsedajo«, kot se reče. Če namreč od zadaj pogledamo pod gnezdo, se pri dnu panja nič več ne sveti proti žrelu. Ta znak je posebno pomemben pri kranjiču, kjer sicer nimamo vpogleda med satje, kot je to možno pri modernih panjih. Od normalnega kranjiča smemo ob spomladanskem nakupu v marcu zahtevati, da je že kot roj v prejšnjem letu dogradil satje vsaj za dobro polovico panja.

Kakor vse čebelje družine, takó ob nakupu presojamo zlasti kranjiče po živahnem letu in razgibanosti v žrelih; pri njih je to pravzaprav glavno in najbolj zgovorno merilo. Od čebel, ki marljivo donašajo debele koške obnožine, smemo pričakovati zadovoljiv razvoj, četudi ob nakupu še niso posebno živahne. Najprimernejši čas za taka opazovanja so dopoldanske ure. Vesten prodajalec bo pač pustil kupcu vse možnosti, da se bo lažje odločil. Ker sam svoje čebelje družine najbolje pozna, bo začetniku, ki najbrž sploh še nima potrebnih izkušenj, iskren svetovalec: ta ali oni panj mu bo priporočal, tega ali onega odsvetoval.

Večkrat prodajalec ponudi panj, ki je v zgornji vrsti ali na kraju skladišnice, toda ne zato, ker bi se hotel kakega panja znebiti, temveč ker želi, da mu vrste v ulnjaku ostanejo strnjene, še bolj pa tudi zato, ker je iz sredine skladišnice res težko izpuliti posamezni panj. To velja posebno o žnideršičih, ki so naloženi drug na drugem, medtem ko so kranjiči zloženi na policah in ni nobena težava potegniti ven posamezen panj.

Lep čebelnjak — želja vsakega čebelarja (Tone Miklič — Ljubljana)

Kupec naj bi bil pozoren na lepó dograjeno satje, na živahnost čebelje družine, na zadostno zalogo živeža, na matico, posebno pa tudi na tesno strnjeno zalego, ki je najbolj zanesljivo znamenje dobre matice. To nam pove skoro več kot pa rojstna letnica matice, četudi so te letnice važne in jih napredni čebelarji zelo dosledno beležijo na vratca vsakega panja.

Posebno pa moramo poudariti zdravstveno stanje čebel. To je nujen pogoj, ki ga kupec nikakor ne sme prezreti. Vendar je ravno to vedno nekoliko problematično. Bolezen »nosema« je npr., s svojimi klicami v vseh naših uljnjakih, a je káko leto sploh ni opaziti in tudi res ne povzroči nobene škode. Temu nasproti pa morda drugič izbruhne v poraznem obsegu. Dosti huje je z gnilobo čebelje zelege. Iz krajev, kjer se je pojavila ta kuga, ne kupujemo niti čebel, niti praznih

panjev! Posebno svarimo pred nakupom starih panjev iz propadlih čebelarstev ali izumrlih uljnjakov. V takih primerih je potrebna skrajna previdnost. Čebele morajo biti pregledane na nosemo in pršico.

Ko smo vse to preudarili in izbrali ustrezne čebelje družine, se pogodimo še za kupno ceno. Star pregovor sicer pravi, da bi vsi ljudje radi poceni kupovali in drago prodajali, toda med čebelarji to ni tako strogo. Cena se določa po dogovoru, a čebele gredo mnogokrat pod ceno. Ko se ob današnji draginji cene skoro rapidno dvigajo so čebelarji s cenami čebeljih družin in čebeljih proizvodov zelo zmerni in skromni. Če bi se vsi in na vseh področjih gospodarstva ravnali po njihovem zgledu, bi bila naša prizadevanja za stabilizacijo mnogo bolj uspešna.

ČEBELARJEVA OPRAVILA V MAJU

DUSAN SVARA

V aprilski številki sem že zapisal, da je ta naš slovenski prostor sicer majhen, vendar sila različen glede klimatskih razmer. V mesecu maju so družine v svojem vzponu. Začeti moramo s širjenjem gnezda — prestavljanjem. Točno določiti čas za to opravilo je silno težko. Ponekod je za to še prezgodaj, marsikje pa že prepozno. Odvisno je od več dejavnikov kot so; pašne in vremenske razmere, starost matice, količina zimske zalege, bolezni, nemalokrat na slabem mestu postavljen čebelnjak itd. Na splošno se v naših podnebnih razmerah to dogaja cel mesec maj, kar je tesno povezano z zgoraj naštetimi faktorji.

Prestavljanje je nad vse važno opravilo pri AŽ panjih. Važno pravim zato, ker brez tega posega v panj, ki je sicer dokaj drastičen, čebelar ne bi imel od svojega čebelarjenja praktično nobenih koristi, razen seveda nekaj rojev. Opravilo samo je dosti delikatno, če ni opravljeno ob pravem času. Če s prestavljanjem namreč pohitimo se nam lahko zgodi, da tako močno prehladimo gnezdo, da moč družine upade, tako, da se zelo težko popravi. Če pa s prestavljanjem zamudimo, tvegamo, da bo družina kljub temu rojila, ker se je orjilno razpoloženje že pojavilo. Da bi začetnik, ki nima še dovolj izkušenj, lahko te težave čim manj boleče preskočil, mora paziti, da ne bo nerodno in v nepravem času presegal v razvoj čebel. Najbolje je, da se v družini posvetuje z dobro izvedenimi starejšimi čebelarji in dela po njihovih navodilih.

Kateri so znaki in pogoji, ki zahtevajo prestavljanje? Vsi sati v plodišču so močno zasedeni s čebelami, tudi zadnje letvice satnikov so z njimi pokrite. Zaleženih naj bo skoraj dve tretjine satov. Vremenske razmere

morajo biti kolikor toliko ustaljene, tako da ne pričakujemo več hladnih noči. V našem podnebjju je ta prelom okoli srede maja, ko minejo nevarni »ledení možje«. To pa je tudi pravi čas, kajti v večjem delu Slovenije se začne glavna spomladanska paša meseca junija in to travniška, na kostonju in ostalem grmovju. Pravilo je, da prestavljamo nekako 14 dni pred glavno pašo. V tem času se bo namreč izvalila vsa zalega, ki je bila predstavljena v medišče. Čebele bodo dobile na ta način prostor, kjer bodo odlagale medičino, ker silno rade nosijo ravno v te pravkar izpraznjene celice.

Kako enostavno prestavljamo? Ko so za to dani pogoji, in je do glavne paše še približno 14 dni, odstranimo odejo iz medišča in deščice iznad rešetke. Skrbno pregledamo, če ni mogoče med steno panja in matično rešetko kakšna manjša odprtina, skozi katero bi se lahko splazila matica v medišče. Prestavljanje opravimo v toplem vremenu okoli poldneva, ko je večina pašnih čebel na paši. Ne priporočam dimljenja. Zadostuje, če čebele nalahno poškopljimo z mlačno vodo. Tudi roke zmočimo z vodo. Čebele, ki sedajo na roke, mirno srkajo vodo in ne pikajo.

Na pripravljeno kozico začnemo sedaj postavljati sate iz plodišča. Začnemo vedno pri krajnjem. Ko pridemo do sata na katerem zapazimo matico, ga odvojeno postavimo na kozico, tako da nam matica ne pobegne na neki drugi sat. Ko smo tako vse sate postavili na kozico začnemo pokrite sate predstavljati v medišče in sicer v istem vrstnem redu, kot so se nahajali v plodišču. Na sredo plodišča pa postavimo sat z matico in z vsake strani še po en sat z odkrito zalego, tako da

Več pozornosti posvetimo tudi zalegi, ki mora biti strnjena

imamo sedaj v plodišču vsega skupaj 3 sate. Ob vsako steno plodišča nato postavimo nazaj dva sata, ki sta tu že bila. Ponavadi sta zadelana s cvetnim prahom in vencem medu. V odprtine, ki so še ostale z vsake strani gnezda vstavimo satnice. Medišče zapolnimo s praznimi sati, katere smo imeli shranjene v omari. Dobro je vse satnike s satnicami pred vstavitvijo malo na soncu ogreti.

Ker bo v medišču med zaleženimi sati gotovo nekaj trotovine, moramo približno po osmih dneh, odpreti okno v medišču, da izleženi troti lahko odlete. Če bi odprli žrelo se bodo vračali, a tudi čebele si hitro zapomnijo novi izhod.

Ko že odpiramo medišče, je dobro pogledati tudi satje, če niso morda čebele potegnile matičnikov, ali pa, če nismo pri prestavljanju kak matičnik spregledali. Pregled je sedaj nekoliko lažji, ker je na satju zaenkrat še malo čebel. Mreže na oknih zadelamo z lepenco ali časopisnim papirjem. S tako opravljenim prestavljanjem smo izpolnili dve stvari: Ubraniли smo se roja in s tem ohranili družino močno ter delno omejili matico v zaleganju. To slednje moram pojasniti. Ker pri nas, z redkimi izjemami, predstavljamo v prvi polovici maja, se bodo, ali pa so že izležene tiste čebele, ki bodo nabirale v glavni junijski paši. Zato ni

čisto nič narobe, če smo omejili matico v zaleganju s tem, da smo plodišče izpolnili s satnicami.

Nekateri čebelarji omejujejo v času glavne paše zaleganje matice celo samo na 2 ali 3 sate. To omejevanje zaleganja se izdatno pozna pri pridelovanju medu. Zalega porabi namreč zelo veliko medu za svoj razvoj. Te čebele, sedaj še žrke, pa bi bile sposobne za branje šele po glavni paši tj. konec junija, ko paša že pojenjuje, ali pa je že usahnila. Dogodi se, da imamo panje polne čebel, ki ostanejo brez dela, če jih ne mislimo prepekljati na drugo pasišče.

Namerno sem se dotaknil tega vprašanja. Vsak začetnik stoji pred nepremostljivimi težavami, ko mora v panju ukrepati. Priporočil sem vstavljanje čim več satnic v plodišče iz razloga, da bi predvsem mlad čebelar natočil nekaj medu in da bi dobil nekaj lepo izdelanih satnic, katere začetniku vedno primanjkujejo. Glede omejevanja zalege pa sledeče. Sleherno živo bitje ima v sebi močno izražen nagon za ohranitev vrste. Pri čebelah pa je ta nagon še posebej močno razvit. Kako naj si sicer razlagamo to, kar se zgodi v panju pri še tako močnih družinah, če nastopi zelo bogata paša in traja dlje časa. Po takšnih pašah družine zelo oslabe in največkrat ostane v panju samo dobra pest počrnelih živali. Stvar je sila enostavna. Čebele v svoji vnemi za ohranitev vrste pri dobri paši nanesejo najprej nad gnezdo, potem pa še ob gnezdo vence medu in s tem blokirajo matico. Poglejte sedaj ta mehanizem. Čim paša preneha, matica omeji zaleganje in obratno, s hojevo pašo pa se začne tudi zaleganje. Pri močnejši paši bi bila aktivnost matice večja — če bi ji to dovoljevale čebele. One v svoji vnemi pretvarjajo idealne naravne pogoje (paša) praktično v svojo škodo, kar gre lahko, če ne posreduje-

mo, do samouničenja. To se zgodi tedaj, ko v drugi polovici leta nanesejo v panje dosti mane, čebelarja ni, da bi priskočil v pomoč, zima je pa huda in brez izletnih dni. Katastrofa je tu.

Čebelar mora zato biti vedno na straži ter čebelam pomagati, ko začne močna paša. To v naših pogojih velja zlasti za paše na hoji. Ta pomoč je v tem, da med pašo vsake 3—4 dni dodamo v gnezdo 2—3 prazna sata in matici s tem omogočimo nemoteno zaleganje. Pokrito zalego predstavljamo sicer v medišče. Na ta način lahko na-

ravno ojačamo svoje družine za zimo.

Za konec pa še tole. Omenil sem že, da čebelar približno po 8 dneh odpre okence v medišču in spusti trote. Če ob tej priliki opazi kak matičnik, naj ga ne uniči. S satom in mladimi čebelami na njemu naj ga premesti v prasilček, doda 1—2 sata mladih čebel in eno satnico. Na ta način si bo na najenostavnejši način vzgojil mlado družinico. Nekaj dni ji naj poklada 1/2 litra mlačne sladkorne raztopine kateri primeša žlico medu.

AŽ ZAKLADA — PRIPOMOČEK ZA POVEČANJE PROSTORNINE AŽ PANJA

MARJAN DEBELAK

»Nekateri čebelarji godrnjajo, češ da je naš AŽ panj premajhen. Vendar se raje vprašajmo, če smo sploh izkoristili vse možnosti, ki nam jih nudi!«

Igor Frančič Sl. č. 1970/5*

Lahko rečemo, da možnosti, ki nam jih nudi naš AŽ panj še zdaleč nismo izkoristili. Odkrite in znane so šele nekatere nove možnosti AŽ panja:

- za krmljenje v velikih količinah (okoli 5 litrov) s kontrolirano hitrostjo odvzema;

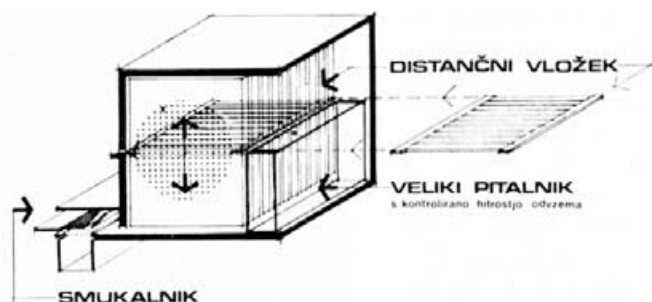
- za uporabo in namestitve učinkovitega osmukalnika za obnožino;

- za povezovanje obeh nadstropij AŽ panja v celoto brez matične rešetke itd. (glej risbo 1).

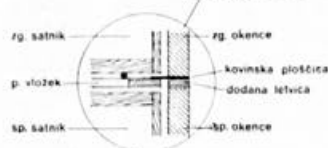
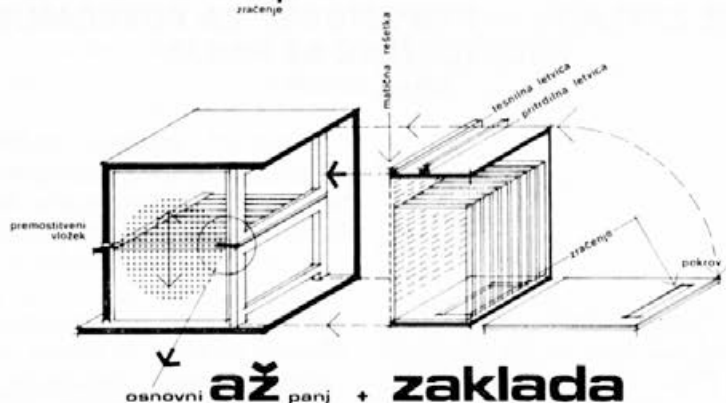
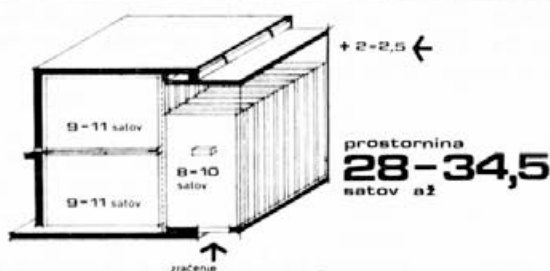
* Avtor zamisli je Igor Frančič, ki se je leta 1970 domislil rešitve in do 1. 1976 sam preizkušal zaklado v svojem »mini« AŽ čebelarstvu v Ljubljani. Od leta 1975 preizkuša in izpolnjuje AŽ zaklado skupaj in z uspehom tudi pri vseh svojih osmih družinah v standardnih AŽ panjih na Bledu.

Namen tega sestavka je, da poda odgovor na staro in morda za AŽ panj najpomembnejše vprašanje, kako AŽ panjem (in po enakem načelu tudi njim podobnim panjem) lahko povečujemo prostornino. To vprašanje se je doslej uvrščalo med nerešljiva in je predstavljalo glavno hibo AŽ panja. Problem pa vendarle lahko rešujemo s pripomočkom, ki ga po želji dodajamo ali odvezujemo osnovnemu panju (v nadaljnjem besedilu: AŽ panju).

Zamisel temelji na načelu dodajanja pripomočka k AŽ panju (tako kot npr. smukalnik ali pitalnik). Ne gre za izum novega panja ali spremembo obstoječega AŽ panja, ki bi rušil dogovorjeno standardizacijo slovenskega

1
2

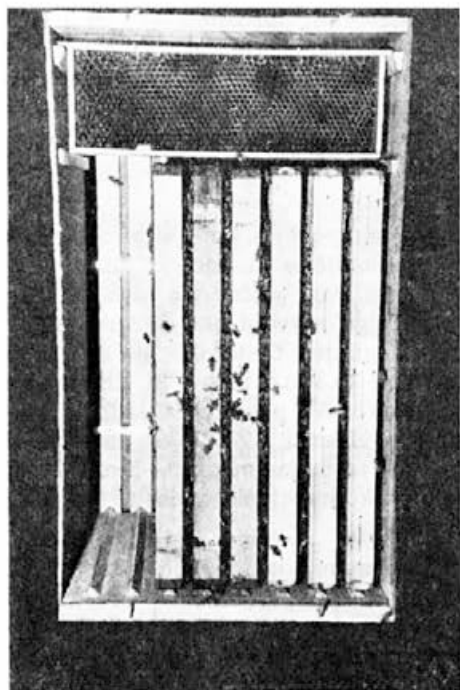
in jugoslovanskega čebelarstva, temveč za pripomoček, s katerim povečujemo možnosti čebelarjenja v obstoječih standardnih AŽ panjih!

»Zaklada« — kar naj pove že tudi ime — pomeni dodatni **nastavek** satja AŽ panju od zadaj (ko odstranimo AŽ panju vrata in obe okenci). Zaklada je tako velika, da ko je vstavljena,

zapira celotni zadnji prostor AŽ panja. AŽ zaklado sestavlja obod, matična rešetka in pokrov (glej risbo 2).

V zaklado vstavljamo običajne sate AŽ mere v isti smeri kot v AŽ panju, vendar v pokončni legi!

V njo namestimo en satnik manj kot je satov v eni vrsti (etaži) AŽ panja. Pri 9-satnem AŽ panju torej 8,

Prostor nad AŽ sati lahko uporabimo npr. za vstavitve manjših satečev ali boksov za pridelovanje medu v satju

V zaklado vstavljamo AŽ sate pokonci. V zgornjem delu lahko pridobivamo tudi med v satju — izrezanec ali vosek

pri 10-satnem AŽ panju 9 satov, pri 11-satnem pa 10 AŽ satov.

V zgornjem delu zaklade ostane nad sati še prostori višine okoli 12 cm, ki ga s pridom izkoristimo za različne namene, npr.:

1. za pridobivanje medu v satju in sortnega medu

— na »plošči« z nastavki satnic za med v satju — izrezanec

— v posebnih satečih (za točen med, izrezanec v satju, v »boksih«...)

— v kozarcih (za med v satju) itd.

2. za pridobivanje voska (gradilno satovje)

3. za dodajanje klaje in druge namene.

Pred vstavimo zaklado v AŽ panj je koristno, vendar ne brezpogojno, opraviti dvoje:

1. v AŽ panju zamenjamo okvir z matično rešetko z novim premostitvenim oz. »distančnim« vložkom.

Zaradi enostavnejše konstrukcije AŽ zaklade je koristno, da sega premostitveni vložek do konca satov (glej detajl v risbi 2), da nas ne ovira, ko moramo približati pri vstavljanju AŽ zaklado 6—8 mm do satov v AŽ panju.

2. Zaradi krajšega premostitvenega vložka je potrebno na spodnji strani »mediščnega« okenca AŽ panja pritrčiti letvico (da zapolnimo manjkajoči del okvira, na katerega je prvotno naleglo mediščno okenca) in kovinsko ploščico, ki sega toliko iz debeline okenca, da naleže na rob premostitvenega vložka (glej isti detajl v risbi 2). To naredimo zato, da lahko AŽ panj, v času, ko nimamo vstavljene AŽ za-

klade, zapiramo na enak način kot doslej.

Vstavljanje in pritrjevanje AŽ zaklade na AŽ panj je izvedeno preprosto in čvrsto. Vstavljena zaklada že sama po sebi dobro »sedi« v AŽ panju in se ne premika. Čvrsto spojitve pa dosežemo še z dvema zgornjima (in po potrebi še dvema spodnjima) škarnjakoma.

Pravilni odmik zaklade do satov v AŽ panju dosežemo avtomatično z ustrezno naravnano namestitvijo obstranskih ročajnih letvic ter zgornje naležne oz. pritrdilne letvice.

Zakladi lahko naredi vsak čebelar sam z najbolj preprostega in običajnega »gradiva« (lesonit, deščice in letvice iz smrekovine). Zato tudi ne predstavlja velikih denarnih izdatkov.

Za še večjo pocenitev nabave AŽ zaklad so odprte seveda še vse možnosti serijske in tipizirane izdelave celih zaklad, ali sestavnih delov, ki jih čebelar samo zlepi in žeblija, če bi bilo za kaj takega le dovolj zanimanja. Tudi ni treba posebej poudariti, da AŽ zaklada zaradi načina rabe (v panjih od zadaj, zaščiteno v čebelnjaku itd.) ne potrebuje nobenega posebnega vzdrževanja in zaščite z opleski.

AŽ zaklada je lahka in priročna. Za 9-satni AŽ panj tehta prazna zaklada 4–5 kg.

Z AŽ zakladi dosegemo ca. 56 % povečanje delovne (satne) prostornine AŽ panja. 10-satni AŽ panj ima $2 \times 10 = 20$ satov, kar predstavlja 100 odstotkov. AŽ zaklada za 10-satni AŽ panj ima prostora za 9 satov AŽ mere in še dodatno satno prostornino v zgornjem delu zaklade v velikosti, ki ustreza ca. 2,25 satom AŽ mere. AŽ zaklada za 10-satni AŽ panj ima torej »delovno« prostornino za 11,25 satov AŽ mere (za 9-satni AŽ panj 10 satov, za 11 satni AŽ panj pa 12,5 satov). Skupno ima 10 satni AŽ panj z zakla-

do delovno prostornino $20 + 9 + 2,25 = 31,25$ satov AŽ mere, kar predstavlja 156 % glede na prostornino samega AŽ panja. To pomeni, da AŽ panj z zakladi sedaj že mnogo bolj ustreza pogojem sodobnega čebelarjenja.

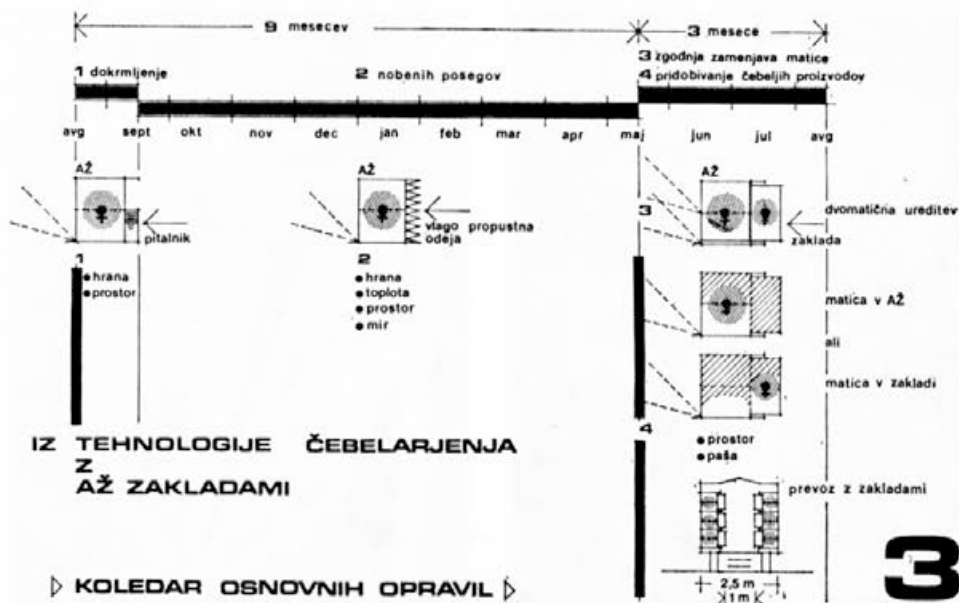
Pri teh pogojih potrebuje družina z nadvse odlično matico, ki zmore zaleči celo 3000 jajčec na dan v času največjega razvoja okoli 18 AŽ satov za zaleganje. Dodatnih 10 do 13,15 oziroma 16,5 AŽ satov, ki jih imamo na voljo v AŽ panju z zakladi (odvisno od velikosti AŽ panja) pa družini zadošča za donos medu 5–8 oz. 12 dni pri vsakodnevem donosu 4 kg na dan.*

To pomeni, da imajo družine v AŽ panjih z zakladami dovolj prostora za razvoj in donos medu ter čebelar dovolj časa (tudi tisti, ki ima čas za čebele le ob koncu tedna) za odvzem medu tudi pri najizdatnejšem in dolgotrajnem medenju oz. prevažanju čebel iz paše na pašo.

Posebna značilnost načina čebelarjenja (t. i. tehnologija) z AŽ zakladami je, da lahko opustimo uporabo matične rešetke med spodnjo in zgornjo vrsto (medišče—plodišče) satov v AŽ panju. Ravnamo se po spoznanju, ki smo ga temeljito tudi preizkusili, da naj ima družina jeseni, pozimi in spomladi (torej kar okoli 9 mesecev) neoviran prostor za zimovanje ter ugoden in samodejen spomladanski razvoj. To lahko dosežemo, če čebelarimo v tem času v AŽ panjih brez matične rešetke.

Dosedanje izkušnje pri uporabi AŽ zaklad so pokazale, da je koristno ločiti AŽ panj od zaklade z matično rešetko, ki jo pritrdimo na zakladi.

* Po podatkih iz knjižice: »Čebelarjenje v nakladnem panju«, dr. J. Rihar, 1975.

Na višku razvoja čebelje družine — v poletju (to obdobje traja le okoli 3 mesece) — imamo z dodano AŽ zaklado različne nove možnosti čebelarjenja, kot npr.:

— matico pustimo v AŽ panju neovirano v dveh »nadstropjih«, ločeno z matično rešetko od dodane zaklade, ki jo uporabljamo kot medišče,

— matico prestavimo v zaklado, na katero je pritrjena matična rešetka. S tem dosežemo, da tudi po »nesreči« ne more izrojititi in ji s tem omejujemo obseg zaleganja. Sati v AŽ panju so družini skladišče za med in obnožino,

— začasno imamo dve ločeni družini (dvomatični sistem): ena družina je v AŽ panju z izletiščem skozi »mediščno« žrelo, druga družina je v dodani, vendar od družine v AŽ panju ločeni AŽ zakladi z izletiščem skozi spodnje »plodiščno« žrelo AŽ panja (glej risbo 3).

Čebelarjenje z AŽ zakladami je možno ne samo v čebelnjaku na stalnem stojišču, temveč tudi s prevažanjem na paše. Pri slednjem imamo več mo-

žnosti:

1. Najpreprostejši in vsaj dolgoročno gledano tudi najpogostejši in najbolj učinkovit način prevažanja AŽ panjev je gotovo s stalnimi prevoznimi čebelnjaki (čebelnjaki na kolesih)

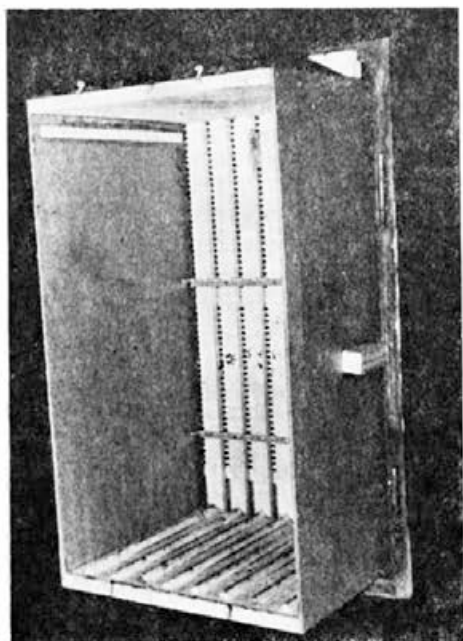
— brez prekladanja. Ta način je seveda tudi ob uporabi AŽ zaklad najbolj prikladen:

— med prevozom ima AŽ panj z vstavljenjo zaklado zagotovljeno odlično zračenje celotnega panja skozi zamreženo odprtino v podnici in na vratcih zaklade;

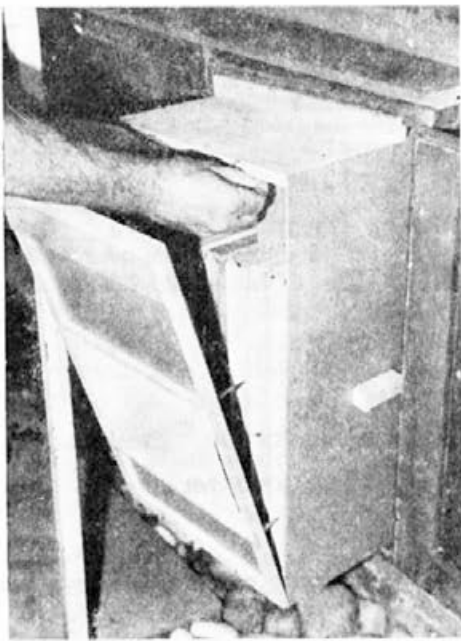
— poskrbljeno je za preprosto in popolno zavarovanje vseh satov pred premikanjem;

— spojitev zaklade z AŽ panjem je preprosta in čvrsta.

2. S prekladanjem prevažamo lahko tudi posebej AŽ panje in posebej AŽ zaklade tako, da pred prevozom snamemo naseljene zaklade in jim natakemo posebno zaporo. Po prevozu pa ponovno sestavimo oba dela v celoto.

Pogled na odprto zaklado vstavljen v AŽ panj

Zaklada se zapira s pokrovom

3. Lahko prevažamo s prekladanjem skupno (AŽ panj z vstavljenjo zaklado), le da je pri tem koristno uporabljati posebna nosila za prenos večje teže panjev.

4. Komur ne ustreza nobeden od gornjih načinov, pa lahko prevažanje uredi tudi tako, da družinam v AŽ panjih šele na pasišču vstavi zaklade in jih prevaža brez vstavljenih oz. naseljenih zaklad.

Uporaba AŽ zaklad nudi in zahteva nove oblike čebelarjenja v AŽ panjih. Zato bo raba zaklad koristna le v primeru, da ima čebelar voljo delno prilagoditi in izpopolniti dosednji način čebelarjenja v AŽ panjih.

Če povzamemo in zaključimo:

AŽ zaklada kot pripomoček za širjenje prostornine standardnim AŽ panjem je nastala predvsem iz želje in potrebe, da družinam v AŽ panjih omogočimo:

1. **Razvoj do največje moči.** Zato je koristno zazimiti družine v dveh nadstropjih AŽ panja. To pomeni možnost dodajanja zgodnje, počasi dote-kajoče, dobro predelane in obilne hrane za potrebe prezimovanja ter spomladanskega razvoja. V tej fazi, ki traja okoli 9 mesecev, zaklade ne potrebujemo, vendar bi bili vsi ti ukrepi brez prave koristi, če ne bi mogli AŽ panjem povečati prostornine, ko nastopi za to potreba (od maja do avgusta).

2. **Učinkovito preprečevanje rojilnega nagona** — V času pred nastopom rojilne »krize« lahko z uporabo AŽ zaklade učinkovito posežemo v »dogodke« ter družini temeljito izkoreninimo »misli« in možnosti za rojenje.

3. **Izkoristek tudi najbolj izdatnih medenih virov** s pomočjo povečane satne prostornine in povečanja možnosti pridobivanja drugih čebeljih proizvodov (med v satju, sortni med,

vosek, propolis, matični mleček, osmu-kanec, izkopanec idr.), kakor tudi za vzrejo matice.

Če smotrno uporabljamo zaklade, lahko povečamo donose družin v AŽ panjih celo za več kot smo povečali prostornino. Torej za več kot 56 %, ker smo za toliko povečali moč in učinkovitost družine. Po zadnjih objavljenih statističnih podatkih iz leta 1973 (glej Sl. čeb. 1974/1) je bilo AŽ panjev v Sloveniji okoli 100.000 in so bili v veliki večini nad ostalimi panjskimi sistemi (preko 90 %!), pa si lahko vsakdo sam misli, koliko bi to lahko pomenilo našemu čebelarstvu.

Z uvedbo in uporabo AŽ zaklade kot pripomočka pri čebelarjenju z AŽ panji izdatno vplivamo na znižanje skupnih stroškov nabave AŽ panjev, v odnosu do povečane delovne prostornine. Pri čebelarjenju v AŽ panjih z uporabo zaklade tudi znatno prihranimo na času, ki ga potrebuje-
mo za opravljanje družin.

Podrobnejši opis konstrukcije AŽ zaklade, kakor tudi izčrpnjša razlaga teorije in prakse o novih možnostih, ki so ob uporabi zaklade odprte čebelarjem z AŽ panji, presega obseg tega sestavka in je prihranjen za drugo priloznost.

Gornji članek je po svoji vsebini in aktualnosti zelo zanimiv za naše čebelarje, saj je problem povečanja prostornine AŽ panja zadnje čase vse bolj prisoten med našimi čebelarji. V kakšni meri je uspelo rešiti ta problem bo pokazala praksa. Nedvomno bo potrebno podati oceno predlagane rešitve, ko bo dovolj preizkušena.

Uredništvo

NEKAJ O KOROŠKEM ČEBELARSTVU

JOHANN OITZL

Na Koroškem imamo na eni strani zvezo čebelarjev kot strokovno organizacijo, na drugi strani pa zadrugo čebelarjev, ki opravlja poslovne zadeve koroških čebelarjev. Čebelarji smo združeni v okrajnih družinah in smo člani deželne čebelarske zveze. Pri tej zvezi je včlanjenih 80 čebelarskih društev, ki imajo skupno 2100 članov z okroglo 30.000 panji.

Člani zveze čebelarjev plačujemo letno članarino in to pri domačem društvu. Ta članarina je dokaj komplicirano določena. Od nje odpade letno

	Asch
— na deželno zvezo	30,00
— na državno zvezo (Imkerbund)	14,00
— za različne zavarovalnine	17,00
— mesečnik »Bienenwatter«	58,00

skupno torej 119 Asch na člana letno. Poleg te osnovne članarine mora vsak član

na leto plačati še 1,50 Asch na panj in 5,00 Asch prispevka za domače društvo.

Na osnovi tako določene članarine zveza čebelarjev zagotavlja

- a) zavarovalnino proti nezgodam in ropu,
- b) preiskavo čebel,
- c) vzdržuje deželno čebelarsko šolo in
- d) izdaja mesečni čebelarski list.

Deželna čebelarska zveza je deželno čebelarsko šolo ustanovila leta 1966 v Ochsendorfu, kakih 20 km severno od Celovca. Pri otvoritvi sta bila navzoča tudi dva zastopnika Čebelarske zveze Slovenije. Šolo vodi strokovnjak, katerega vzdrževanje je prevzela Koroška kmetijska zbornica. Šola ima poleg stanovanja za vodjo, ali — kakor pravimo — čebelarskega mojstra, prostore za predavanja in za prenočevanje tečajnikov. Poleg tega

ima tudi mizarsko delavnico in čebelnjak z okroglo 80 panji. Ti panji so izdelani po enotni meri 370×223 mm. Ob tej šoli vzdržuje deželna zveza v dolini Malte (na Zg. Koroškem) še svojo plemenilno postajo.

Sedaj pa še nekaj o Zadrugi koroških čebelarjev. Ustanovljena je bila leta 1966. Sedaj šteje okroglo 800 članov. Njen član lahko postane vsak čebelar, če plača enkratni delež v znesku 200,00 Asch. Če iz zadruge izstopi dobi ta delež vrnjen.

Čebelarska zadruga nudi svojim članom čebelarske potrebščine za 3% ceneje kot nečlanom. Od članov prevzame vsako količino medu in voska. Po potrebi ga odkupuje tudi od nečlanov. S tem se je uveljavila kot regulator na trgu in od vzela članom skrb, kdaj in po kakšni ceni bodo pridelke prodali.

Na Koroškem čebelarimo do dveh tretjin z navadnimi listovnimi panji, ena tretjina pa gospodari z nakladalnimi panji, bodisi s panji po enotni meri, bodisi s panji Zandarjevega tipa. Deželna zveza propagira nakladne panje, v praksi pa je tako, da dve tretjini članov — večinoma iz starejše generacije — o teh panjih noče ničesar slišati.

Glede tega vprašanja je precej konfliktov med koroškimi čebelarji in čebelarskimi društvi. Tipičen primer je pri tem moje domače društvo v Borovljah, kjer člani odklanjajo predavatelje ali potovalnega učitelja, ki predava o nakladnih panjih. Osebo pa menim, da naj mlajši čebelarji resno poizkusijo z modernimi nakladnimi panji, starejši čebelarji pa bodo verjetno ostali pri svojih skozi dolga leta preizkušenih AŽ in drugih listovnih panjih.

S tem v zvezi je zanimivo tudi mnene nadgozdarja Maletza, ki sodi med najboljše strokovnjake na področju koroškega čebelarstva. Pred kratkim je dejal: »Ze večkrat sem bil pri inž. Ruttnerju in pri Rinprechtu na Štajerskem, tudi v inozemstvu sem obiskal dosti čebelarjev, sam imam 200 družin v nakladnih panjih, preizkusil sem različne panje različnih mer, toda če me kdo vpraša, kakšen panj priporočam, mu morem dati le odgovor: izberi si tiste panje, s katerimi misliš, da boš najlažje čebelaril

in ki so za tvoj okoliš najbolj primerni. Bistveno je vsekakor to, da boš čebelaril z veseljem in da se boš držal Janšovega nauka, potem ti uspeh ne bo izostal.«

Sedaj pa še nekaj o čebelarjenju na Južnem Koroškem, kjer kot čebelarji prevladujemo Slovenci. Slovenski čebelarji na dvojezičnem ozemlju Koroške smo člani domačih čebelarskih društev, s tem pa tudi člani Koroške čebelarske zveze v Celovcu.

Naši čebelarji so v prejšnjih časih večinoma čebelarili s kranjiči — podobno kot v Sloveniji — poleg tega pa tudi z manjšimi listovnimi panji. V plebiscitnem času pred letom 1920 so naši čebelarji, med njimi tudi moj oče, sprejeli od slovenske čebelarske zveze v Ljubljani brezplačno nekaj AŽ panjev. Z njimi je prišlo postopoma do tega, da imamo po večini AŽ panje in da je čebelarska zveza v Celovcu nabavila umetne sate z AŽ merami, ki so tudi sedaj na razpolago.

Večina naših čebelarjev prestavlja svoje družine začetkom junija v višje gorske predele na pašo, s katere jih v drugi polovici avgusta prepeljuje nazaj v domači čebelnjak. Rezultat tega načina gospodarjenja je zadovoljiv. Medtem ko dajo čebel pri domači dobri paši v povprečju le do 15 kg medu na leto, ga dajo čebele, ki jih v poletnih mesecih prevažamo, v povprečju tudi do 30 kg na panj oz. na družino.

Slovenski čebelarji se vsako leto enkrat zberemo v Domu prosvete v Tinjah. Tamkajšnjega srečanja se udeleži med 50 in 60 čebelarjev. Program teh srečanj obsega aktualna predavanja, najnovejše strokovne filme in izmenjavo medsebojnih izkušenj. Nadaljnjih srečanj z njimi se veselimo, ker se z njimi počutimo kot domača družina.

Sedaj pa še nekaj pomembnih misli k sodobnemu čebelarjenju:

— Družin ali panjev vzdržujemo toliko, kolikor imamo časa za njihovo oskrbo. Preveč družin ne prinese nič, če manjka časa za njihovo oskrbo.

— Prevažanje čebel na pašo naj ne bo omejeno le na glavno pašo, razširiti ga je treba tudi na jesenski čas. To je zelo po-

membno za prezimovanje, ker pomaga, da pridejo družine z zadostno zalego in z mladimi, zdravimi čebelami v pomlad.

— Krmljenje za zimo naj se prične v času od srede avgusta do srede septembra. V Lunzu so skozi nekaj let poskusili z naslednjim sistemom krmjenja za zimo: družine so krmili s sladkorno raztopino, nekatere družine pa so poleg tega hranili na eni strani s Fumidilom, na drugi z različnimi čaji. Nekaj družin pa je poleg tega dobilo česen. Večletni poskusi so pokazali, da so bile družine, ki so dobile samo sladkorno raztopino, najbolj zdrave.

— Dražilno krmljenje na prostem je priporočljivo le tam, kjer v sosesčini ni drugih čebelarjev. S tem krmljenjem na splošno ne smemo pričeti, ko čebele še nimajo paše, v nasprotnem primeru jih spravimo samo iz panja, nazaj pa bo red-

ko katera priletela.

— Rojenje preprečimo, če čebele pravočasno prekladamo. Satnice, katere so polne zalege, postavimo v medišče in jih nadomestimo z umetnimi satnicami. Menim, da bi morala vsaka družina letno dobiti najmanj 5 umetnih satnic, seveda novih. Tako bodo ostale družine zdrave.

— Močne družine je treba pravočasno razlagati. Enako je potrebno, da ima vsak čebelar med svojimi družinami eno tretjino plemenilčkov. S tem šele lahko pomladi družine in ima na razpolago rezervne matice.

Svoj skromni doprinos zaključujem s čestitkami k osemdesetletnici Slovenske čebelarске zveze, z zahvalo za povabilo k njeni proslavi in z željo, da bi stiki med čebelarji Slovenije in Koroške postali v prihodnje še tesnejši.

(S posvetovanja — Polje 1978)

ČEBELARJI POZOR!

CAS BERNARD

Ko se spomladi trudimo za najboljše plemenjake, mnogokrat zamudimo z ukrepi, ki so najbolj važni za razvoj ravnno najboljših plemenjakov. En tak najvažnejši ukrep je pokladanje vode, če spomladi nastopi mraz.

Kot nam je znano je lansko zgodnje toplo vreme pospešilo razvoj čebeljih družin tako, da so bili konec marca razviti plemenjaki tako kot so to v normalnih razmerah konec aprila. Ker pa je konec marca nenadoma nastopil mraz s snežno odejo, so imeli hude izgube vsi tisti čebelarji, ki čebelam niso ob pravem času pokladali vode.

Ne bi bil dolgovezen z razlago, zakaj potrebuje čebela poleg druge hrane tudi vodo, pač pa je moj namen prikazati to kar je tudi mene presenetilo, koliko vode namreč potrebujejo močni plemenjaki in da spomladi ob nastopu mrzlega vremena ne zadostujejo le snežne kepe na bradah, kakor mnogi menijo. Plemenjaki

porabijo namreč 1 liter čiste vode na dan.

To utemeljujem na podlagi zapiskov, ki jih vodim za vsak panj posebej. Vnaprej pa se opravičujem, da so zapiski kratki in bi bili lahko boljši, če bi bili bolj obširni z navedbo dnevne temperature. Tako npr. iz zapiskov razberem, da sem pokladal čebelam vodo vse od 30. III. 1977 do vključno 20. IV. 1977 kot pa iz zapiskov vidim je nekako proti 20. IV. že nastopilo prav toplo vreme. Naj omenim še to; ko sem 30. III. 1977 nekako ob 8.30 prišel k čebelnjaku v Cirkovcih, so že izletavale prav redke čebele, vrnila se ni nobena, sijalo pa je sonce. Najprej sem zametal žrela s snegom, kar pa ni bilo dobro za najmočnejše plemenjake — pri teh se je nekaj čebel pri žrelu zadušilo. Ker sem uvidel, da je potreba po vodi velika, sem vsem AŽ panjem vstavil pločevinaste pitalnike in obenem v enolitrskih steklenicah dal najmočnejšim

družinam vročo čisto vodo, medtem ko sem nekaterim močnejšim predvsem pa slabšim dal vročo sladkorno raztopino 6 delov vode in 4 dele sladkorja. Vsem tistim družinam kjer čebele niso imele direktnega stika, tj. da so bile na zgornji polovici satja, pa sem v kot pitalnika dal še 1 veliko žlico kristaliziranega medu. To pa zato, da jih je duh vroče vode z medom hitreje privabil k vodi.

Navajam važnejše statistične podatke o porabi vode pri nekaterih družinah:

1. Panj št. 10 — matica iz leta 1976 Ia. Prezimljen na 14 satih (20 satar). 30. III. en liter vode, 31. III. en liter vode, 4. IV. en liter vode, 20. IV. en liter vode, 21. IV. ostalo še 0,21 vode — vzet opaž, 23. IV. dano v medišče 2 sata in 4 satnice, 24. IV. dodan gradilni satnik in prestavljena 2 sata zalege, 6. V. porezana trotočina v gradilnem satniku.

2. Panj št. 1 — star — matica Ia — prezimljen na 18 satih. 30. III. en liter

vode, 31. III. 0,81 vode, 4. IV. 0,51 vode, 9. IV. 0,41 vode, 20. IV. en liter vode, 23. IV. dodan gradilni satnik — prestavljen 1 sat zalege, 6. V. prestavljeni 3 sati zalege.

3. Panj št. 2 — star 18 satar — matica I. prezimljen na 14 satih. 30. III. en liter vode + 0,5 + 0,41 vode, 4. IV. 0,81 vode, 9. IV. 1,21 vode, 20. IV. en liter vode, 21. IV. ostalo vode 0,15 — vzet opaž, 27. IV. prestavljena 2 sata zalege — dodan gradilni satnik.

4. Panj št. 5 — prezimljen na 15 satih (20 satar) — matica iz leta 1976 30. III. en liter vode, 31. III. en liter vode, 4. IV. 1,11 vode, 9. IV. 1,21 vode, 11. IV. 0,81 vode, 20. IV. en liter vode, 21. IV. ostalo 0,21 vode — vzet opaž, 23. IV. dodan gradilni satnik, zalega na 7 satih, 30. IV. prestavljena 2 sata zalege, 6. V. porezan gradilni satnik, 11. V. zaleženi matičniki. Itd.

Pregled skupne porabe vode v devetih panjih:

Zap. št.	Količina dodane vode	V času	Pripomba
1.	3,91 vode	30. III.—21. IV.	
2.	3,71 vode	30. III.—21. IV.	
3.	4,751 vode	30. III.—21. IV.	
4.	5,71 vode	30. III.—21. IV.	(23. IV. 7 satov zalege)
5.	4,21 vode	30. III.—21. IV.	
6.	4,61 vode	30. III.—21. IV.	
7.	3,551 vode	(od 30. III.—9. IV. naprej ni vodena evidenca)	
8.	3,31 vode	(od 30. III.—9. IV. naprej ni vodena evidenca)	
9.	3,61 vode	(ni evidentirano po datumih)	
10.	3,21 vode	(ni evidentirano po datumih)	

Od pan. št. 1 do 7 v pregledu so podatki iz čebelnjaka v Cirkovcah, ostali panji pa so bili v Saleku. Upoštevati je potrebno, da je v Cirkovcih pod Graško goro mrzleje za ca. 3°C.

O kritičnih dneh, ko je nenadoma nastopil mraz s snežno odejo, podajam iz vleček podatkov, ki jih je zabeležila meteorološka postaja na našem območju.

V januarju je bilo 6 izletnih dni od 23. I. do 31. I. Zadnji sneg v tem mesecu je skopnel 22. I.

Februar: 1. II. je zapadlo 3 cm snega — ta je skopnel 4. II. Dne 7. II. se je temperatura ob 14 uri dvignila na 8,9°C. Zatem je bilo do vključno 26. II. še 15 izletnih dni ko je bila dnevna temperatura med 9,5 do 14,9°C.

Marec: Brez snega do 30. III. Temperatura se je 2. III. dvignila do 8,6°C nakar se je vse do 29. III. ob 14. uri sukala v glavnem vse dni od 11 do 23,5°C, ni-

(Nadaljevanje na strani 165)

bilten**medex** exp.-imp.**d. e. delo na domu in
kooperacija****KAJ LAHKO ŠE STORIMO NA PRAGU
ČEBELARSKE SEZONE****PROF. DR. N. SNOJ
VETERINARSKI ZAVOD SLOVENIJE**

Na pragu čebelarске sezone smo. Veliko pričakujete od čebeljih družin, pri tem pa se večinoma ne zavedate, da vam bodo vračale samo toliko, koliko ste zanje naredili proti koncu pretekle čebelarске sezone. Najbolj grobo orijentacijo o tem že lahko dobite, če ste le pri volji opazovati obnašanje čebel na bradi. To opravilo vam ne sme nikoli biti odveč, saj lahko vsakokrat, ne glede na letni čas, dobite informacijo o tem, kako se počuti čebelja družina.

V prvi vrsti morate vedeti, katera starostna skupina čebel čebelje družine sploh sme biti na bradi ob določenem času. Če to veste, potem ne bo težko posumiti na slabo počutje družine in ji iz tega pomagati, če je le v vaši moči, ali pa poskrbeti, da vam to svetuje strokovnjak. Čebele se znotraj čebelje družine glede na starost seveda, delijo na hišne čebele in na pašne. Hišne čebele so mlajše od pašnih in v čebelarški sezoni opravljajo vsa opravila v panju za čebeljo družino. Pašne čebele so starejše in opravljajo zanjo vsa opravila zunaj panja. Zato tudi imajo pašne čebele možnost poskrbeti za to, da imajo hišne čebele v panju vse, kar potrebuje zase ali za zalego. Prav zaradi tega smejo biti na bradi v normalnih okoliščinah samo pašne čebele, ne pa tudi hišne.

Spomladi, ko se čebelja družina pospešeno razmnožuje, se včasih lahko pojavljajo na bradah poleg pašnih čebel

tudi mladice z napetimi zadki. V začetku so taki primerki redki, vsak nadaljnji dan pa jih je navadno vedno več, vse dokler ne začno trumoma zapuščati panj. Mladice, stare do 10 dni, izločajo mleček za krmljenje in negovanje čebelje zalege in zaradi tega ne spadajo na brado. Za izločevanje mlečka se morajo hraniti s cvetnim prahom in s tekočimi snovmi v panju. Čim več je zalege v čebelji družini, tem več morajo mladice izločiti mlečka, za to pa požiti mnogo cvetnega prahu in temu primerno količino tekočih snovi. V primeru, da tekočih snovi v panju primanjkuje, ker je družina zaradi kroničnih kužnih bolezni (nosemavost, pršičavost) zgubila pašno žival, ali pa če traja daljše deževno obdobje, ko pašna žival ne more izletavati, so mladice pač primorane zemati pelod tudi brez tekočih snovi. V takih okoliščinah se v njihovih prebavilih hrana nepravilno presnavlja, obenem pa se še zgoščuje, zaradi česar začno čebele sčasoma trpeti za zaprtjem srednjega črevesa ali za majsko boleznijo. Take zapuščajo čebeljo družino in se znajdejo na bradi z napetim zadkom, s katere padajo na tla, kjer tudi v krčih preminejo. Da gre res zgolj za zaprtje in ne za kaj drugega se lahko tudi sami prepričate. Z rahlim potegom zadnjega obročka zadka z želom vred izvlčete prebavila. Če je zadnje črevo (tik ob tem obročku) prazno, črevo do njega tudi, srednje pa napolnjeno s strdki, ki so na-

vadno okrogli, kot proso veliki in kot kamen trdi, je to znamenje za zaprtje. Čimprej boste kaj ukrenili, tem manjšo škodo boste utrpeli. Nemudoma poškopite satje v gnezdo s sladkorno raztopino, v pitalnik pa tudi nalijete redke sladkorne raztopine (1 del sladkorja in 3 dele vode) z 0,5 g kuhinjske soli v literu. Tako raztopino dobiva čebelja družina vsak dan skozi 10 dni, ali pa tako dolgo, dokler trajajo neugodne vremenske razmere.

V čebelarški sezoni pa ne prihajajo na brado samo mladice s prebavnimi motnjami ampak lahko tudi zaradi povsem drugega razloga. Toda v takih primerih se mladice tudi obnašajo nekoliko drugače. Razlika v obnašanju enih in drugih je tako očitna, da lahko z gotovostjo izključite majsko bolezen. Na brado torej lahko tudi prihajajo mladice, ki bolehajo za varoatozo. V tem primeru se živčno sprehajajo po bradi in se vračajo v panj, ne da bi vzletele; ali pa se po bradi vrtijo okoli telesne osi, včasih pa se celo obročajo na hrbet in se v tem položaju vrtijo. Ker so v začetku bolezni taki primerki na bradi redki in so zato tudi občasni, priporočamo, da izkoristite vsako priložnost za to, da pozorno spremljate

obnašanje čebel na bradah. Glede na to, da za opazovanje ni potreben poseg v čebeljo družino, marveč je za to potrebna zgolj dobra volja, priporočamo, da izkoristite to možnost preverjanja, ne samo za čebelje družine na lastnem čebelnjaku, ampak tudi na sosedovem. Še posebej velja to, kadar ste z njimi na pasiščih.

Poleg tega nam lahko pomagata odkrivati varoatozo na poseben način. Dna panjev prekrivate s papirjem vsakokrat kadar zdravite čebelje družine pršičavosti. Po vsakem dimljenju ali zgodaj zjutraj previdno odstranjujte papir. Z njega stresate morebitne zajedavce v stekleno posodo, ki jo sproti zapirate. Po zadnjem dimljenju pošljete v preiskavo posodo z vsebino vred. Trud okoli tega se vam bo bogato obrestoval. Zagotovljate si pravočasno ukrepanje, s tem pa uničenje nevarnega zajedavca v čebeljih družinah.

Po vsej verjetnosti je mnogo vprašanj s področja zdravstvenega varstva čebeljih družin, ki vas tarejo, mi pa zanje ne vemo. Zato vam priporočamo, da taka vprašanja naslovite na nas. Skušali bomo odgovoriti nanje ne samo vam, ampak vsem, ki ta list prebirajo.

PAZIMO NA HIGIENO PRI PRIDOBIVANJU CVETNEGA PRAHU

Naša dežela ima veliko cvetja, ki ima različno dobo cvetenja in so zato tudi pogoji za pridobivanje cvetnega prahu izredno ugodni. Prav zato se vedno več čebelarjev odloča za pridobivanje cvetnega prahu.

Zaradi kemijske sestave cvetnega prahu bi želeli opozoriti čebelarje, ki se ukvarjajo s pridobivanjem tega čebeljega pridelka, da posvetijo izredno pozornost higieni pridobivanja.

Glede na kemijsko sestavo vsebuje cvetni prah veliko beljakovin, prostih aminokislin in maščob, ogljikovih hidratov, škroba, mineralnih snovi, vitaminov

in fermentov. Ves ta kemijski sestav predvsem pa beljakovine, proste aminokisline, ter ogljikovi hidrati so ugodna podlaga za razvoj in rast mikroorganizmov. S temi se cvetni prah lahko zelo hitro okuži, posebno ker vemo, da že sam cvetni prah vsebuje fermente in že ti v prisotnosti vlage počasi spreminjajo sestavo cvetnega prahu. Vemo tudi, da se nahajajo v cvetnem prahu mikroorganizmi, ki se ob ugodnih klimatskih pogojih (višji procent vlage, višja temperatura) aktivno razmnožujejo in povzročajo kvar cvetnega prahu. Prav tako je čebelar sam lahko vir okužbe cvet-

Cvetni prah naj ostane čist!

nega prahu, če ne posveča dovolj pozornosti svoji osebni higieni in čistosti predmetov s katerimi pride cvetni prah v stik. Neumite roke in ne dovolj očiščeni predmeti so lahko pravo leglo mikroorganizmov, ki v — za njih — tako ugodnih pogojih kot vladajo v cvetnem prahu (vlaga, beljakovine, ogljikovi hidrati) preidejo v aktivno življenje. In seveda lahko postane majhna količina tako okuženega cvetnega prahu vir okužbe za veliko večje količine, s katerimi pride v stik lahko že pri čebelarju samem ali pa celo pri zbiranju cvetnega prahu v našem skladišču.

Vsi ti mikroorganizmi s katerimi se okuži cvetni prah največkrat zaradi pomanjkljive pozornosti higieni pri pridobivanju tega pridelka, povzročajo tudi spremembo sestave cvetnega prahu in mu zmanjšujejo biološko vrednost.

Pod vplivom nekaterih kvasovk pride lahko do vrenja in kasneje do kisanja cvetnega prahu, plesni pa povzročajo nastanek škodljivih ali celo strupenih snovi, ki povzročajo močne krče v človeškem prebavnem tkivu. Da bi preprečili okužbe cvetnega prahu še enkrat opozarjamo čebelarje, da pazijo na čistost rok in predmetov s katerimi pride cvetni prah v dotik, da cvetni prah, ki začneja plesniti, takoj zavržejo in da sveži cvetni prah čimprej posušijo. Saj ravno procent vode v cvetnem prahu poveča možnost plesnivosti, ki je nevarna za človekov organizem.

Zato zbran cvetni prah (osmukanec) ne puščamo predolgo v predalčku — ob bogatih donosih pa priporočamo dnevno pobiranje. Cvetni prah nabran z osmukalniki moramo čimbolj osušiti in sicer tako, da ga za nekaj dni razpostremo na gosti mreži v senčnem in suhem prostoru in to na prepihu. Med sušenjem cvetni prah večkrat premešamo, zlasti če je plast peloda debelejša. Posebno pozornost moramo tu posvetiti zaščiti cvetnega prahu pred muhami in podobnimi insekti ter domačimi živalmi (kokoš, maček, pes itd.), ki lahko zopet povzročijo okužbe tega pridelka. Zato je seveda najboljša možnost sušenja cvetnega prahu v zaprtih sušilnih omarah oziroma v zaprtih sušilcih, kjer kroži topli zrak s temperaturo 40° C. Najbolj primerno je, če pelod razgrnemo po površini mreže in ga suši zrak od spodaj navzgor. Debelina plasti naj bo 15—20 mm. S termometrom uravnavamo temperaturo, da se cvetni prah ne greje preko 40° C. Pravilno osušen cvetni prah hranimo in odpremljamo v predhodno dobro očiščenih in suhih polivinilastih vrečkah. Le te do odpreme hranimo v hladilniku ali vsaj v temnem prostoru s kletno temperaturo 10—15° C. Najbolje je nabrani in osušeni cvetni prah čimprej odpremiti.

Pri cvetnem prahu, ki ga izkopljemo iz satov kamor so ga nanesle čebele kot rezervo obnožinske hrane, moramo paziti, da odvezamo sate šele, ko je cvetni prah v njih najbolj gođen. To bomo za-

nesljivo spoznali po svetleči površini. Če bi bil cvetni prah nezrel, bi se nam kmalu pokvaril, ker na njem ne bi bilo medene plasti in bi zaradi povečane količine vlage imele glivice in trosi plesni prost dostop. To bi povzročilo zvodenežnost, skisanje ali pa plesnivost izkopanega cvetnega prahu. Tudi za to vrsto cvetnega prahu je najugodnejše, da ga čimprej posušimo na enak način kot osmukanec. Tudi embalaža v kateri pošiljamo to vrsto cvetnega prahu in tem-

perature eventualnega skladišča so enake.

Na koncu bi še enkrat poudarili, naj čebelarji res posvečajo veliko pazljivosti higieni v času pridobivanja tega čebeljega pridelka, saj bomo vsako najmanjšo količino sumljivega cvetnega prahu zavrnili. Le z vašo in našo pazljivostjo bomo lahko zagotovili potrošniku biološko visoko vreden cvetni prah.

Verena Koch, dipl. ing.

SIMPOZIJ O TRADICIONALNI MEDICINI

V dneh od 27. februarja do 1. marca 1978 je potekal v Slovenjem Gradcu, malem mestecu pod Pohorjem simpozij o tradicionalni kitajski medicini, kjer so predavali vrhunski kitajski strokovnjaki kot gostje Zveznega komiteja za zdravstvo.

Prvi dan je predsednik kitajske akademije za tradicionalno medicino Či Čun-Pu predstavil Kitajsko po osvoboditvi ter povedal o principih šolanja medicinskih kadrov in znanstvenem raziskovalnem delu, o splošnih pogojih zdravstvene zaščite ter borbi proti boleznim.

Nato je namestnik šefa internega oddelka v Fu Vai bolnišnici v Pekingu dr. Hu Čen-Hsian podal referat o zdravljenju hipertenzije po tradicionalni in zahodni medicini ter o principih kombiniranega zdravljenja.

Drugi dan je bil posvečen akupunkturi kot obliki tradicionalne medicine, predaval pa je namestnik šefa inštituta za akupunkturo in živčni sistem pri akademiji za tradicionalno kitajsko medicino, dr. Li Čuen Džie o zdravljenju koronarnih obolenj z akupunkturo. Sledila je diskusija na temo hipertenzije in koronarnih bolezni, kjer so gostje odgovarjali na vprašanja naših zdravstvenih delavcev.

Zadnji dan je imel predavanje dr. Hu Čia Nie, namestnik šefa kirurškega od-

delka bolnišnice Ga Chia Nien v mestu Čung Kjing o zdravljenju opeklin. Nato so praktično prikazali dve seansi akupunkture na pacientkah z močnim glavobolom, predhodno zdravljenih z vrsto zdravil vendar z nezadovoljivim rezultatom.

Kot organizacija katere proizvodi so tudi v okviru tradicionalne medicine je bil Medex vabljen, da predstavi svoje izdelke v razstavnem prostoru. Umetnostnega paviljona, kjer je potekal tudi simpozij.

Udeležencem simpozija, ki jih je bilo prek 85 smo predstavili paleto Melbrosinov, Apikompleks, Apilecitin in tinkturo propopolisa. Vsi udeleženci — zdravstveni delavci vseh republik in pokrajin Jugoslavije so pokazali izredno zanimanje za naše proizvode posebno za tinkturo propolisa, ki jo že dobro poznajo in izrazili željo po sodelovanju z našo OZD.

Posebno predstavitev vseh organizacij, ki so razstavljali svoje proizvode je pripravljali odbor organiziral za kitajsko delegacijo, ki si je z zanimanjem ogledala naše izdelke. Dogovorili pa smo se tudi, da nas v prihodnjem tednu obiščejo in se še podrobneje seznanijo z dejavnostjo naše OZD.

Verena Koch, dipl. ing.

koli v teh dneh pa ni bilo pod 9° C. 29. III. je začela temperatura hitro padati — tako je bilo v prvih urah še 10,6° C ob 7. uri 2,3° C ob 14. uri 1,7° C in ob 21. uri še 0,7° C. 30. III. ob 7. uri —1,8° C, ob 14. uri —0,1 in ob 21. uri —2,3° C. 31. III. ob 7. uri —1,9° C, ob 14. uri +1,9 in ob 21. uri +0,5° C.

Dne 30. III. je padlo 1 cm snega in naslednji dan še 8 cm, tako je bila snežna odeja 9 cm debela.

April: 1. IV. se je otoplilo in sneg se je sremenil v brozgo. Temperatura je bila ob 14. uri +4,6° C. Naslednji dan pa se je ob 14. uri dvignila na +14° C, nakar pa je v naslednjih dneh nihala in je bila ob 14. uri:

Datum	° C	Datum	° C
14. IV.	5,5	16. IV.	10,8
15. IV.	7,8	17. IV.	14,2
3. IV.	+14	18. IV.	18,3
4. IV.	6,6	19. IV.	13,8
5. IV.	5,1	20. IV.	10,2
6. IV.	11,5	21. IV.	14,1
7. IV.	17,8	22. IV.	18,9
8. IV.	7,3	Najtoplejši dnevi:	
9. IV.	4,1	27. IV.	22,2
10. IV.	4,8	28. IV.	23,5
11. IV.	6,8		
12. IV.	5,5	30. IV.	26,0
13. IV.	11,8		

Omeniti je potrebno, da se ti podatki nanašajo na lepo zavetrno prisojno lego, tako je npr. pri meni na stojšču v Saleku kar 3° C hladneje — medtem ko po vsej verjetnosti v Cirkovcih še nekaj več — o tem zaenkrat nimam točnih ugotovitev. To sklepam tudi iz tega, ker sem zaradi hladnega vremena v Cirkovcih dajal vodo še 20. IV., ko je meteorološka postaja zabeležila ob 14. uri 10,2° C. Iz razpredelnice oziroma prikazanih dnevnih temperatur pa pridemo do jasnejše slike, koliko vode porabijo družine dnevno, kadar le-ta ni izletni dan. Iz tega pa sledi, če jim nismo priskočili na pomoč, so čebele silele iz panjev po vodo oziroma so izletele iz panjev — vrnila pa se niso. Preostale čebele niso mogle več pokrivati zalego in katastrofa za najmočnejše plemenjake je bila največja.

Vprašajmo se, če ni nastopila kuga čebelje zalege ravno radi tega kritičnega obdobja, ki se je vlekel lani od 29. III. dalje nekaj dni skupaj, nato pa še v presledkih. Menim, da temu niso toliko kriva pasišča, kot čebelarjeva nemoč, da bi se vselej ob pravem času uprl naravi, znašel in ukrenil potrebno. Če kljubuje narava — mora tudi čebelar.

Upam, da sem kljub neznanju in hitremu delu podal nekaj koristnega za čebelarje in tudi vem, da mi ne bodo zamerili na pomanjkljivostih ampak me morda dobronamerno opozorili na napake, kar mi bo v prihodnje samo koristilo. Seveda sem na eventualna vprašanja pripravljen odgovoriti.

OBVESTILO

Čebelarje prevaževalce, ki želijo pripeljati svoje čebele na območje občine Postojna obveščamo, da se morajo pred prevozom čebel javiti pri tajniku društva Ropotec Janku, Postojna Gregorčičev drevored - Garaža Ljudske milice Postojna ali pri Počkaj Tonetu, Pri Fari p. Hruševje. Ob prijavi prevoza je obvezno predložiti veterinarsko potrdilo za leto 1978 o zdravstvenem stanju čebel.

Proti čebelarjem, ki bi pripeljali čebele na območje občine Postojna brez naše vednosti in dovoljenja, bomo podvzeli uradne ukrepe.

Čebelarско društvo
Postojna

OB 80-LETNICI »SLOVENSKEGA ČEBELARJA« IN 50-LETNICI MOJEGA ČEBELARJENJA

JOSIP KOSTANJEVIC, VIPAVA

Pravijo, da po dobri čebelarški letini rastejo novi čebelnjaki kakor gobe po dežju. Morda je tista dobra letina pred petdesetimi leti dala tudi meni pobudo, da sem začel čebelariti. Ali pa me je za čebelarstvo navdušila Lakmajerjeva knjiga »Umni čebelar«, ki sem jo ob dolgih zimskih večerih na domačem ognjišču, ko je zunaj burja tulila okrog hišnih vogalov, prebiral kot napet roman in nisem odnehal dokler je nisem vsaj desetkrat prečital od prve do zadnje črke. Morda pa sem dobil veselje do teh marljivih živalic že kot otrok, ko sem pri sosedu čebelarju od daleč opazoval poln čebelnjak živobarvnih panjev — kranjičev, ali pa pozneje, ko sem drugemu sosedu pomagal med trčati. Naj bo vzrok tak ali drugačen, začel sem z enim panjem — kranjičem. Seveda sem se tudi takoj naročil na »Slovenskega čebelarja«, ki me je vseskozi do današnjih dni spremljal kot zvest tovariš, me učil, bodril, mi dajal poguma in veselja v veselih in žalostnih dneh. Brez njega se bi mi zdelo čebelarjenje pusto in prazno, brez vsake perspektive, kakor trotov panj, ki si sam na noben način ne more pomagati.

Seveda sem v teh petdesetih letih doživel marsikaj. Bilo je mnogo veselja, pa tudi žalosti. Najbolj žalostno je bilo, ko sem bil preganjan od doma in sem moral čebele zapustiti in to celo dvakrat. Prvič sem pustil doma pet panjev čebel. Ko sem po dveh letih prišel nazaj, sem dobil vseh pet panjev živih in zdravih. Drugič sem pustil doma 36 panjev. Ko sem se po treh letih vrnil, sem dobil vse svoje panje na istem mestu — polne medu. Obakrat so za čebele skrbele domače ženske.

Najbolj veselo pa je bilo v začetku, ko sem imel majhno število panjev, kadar je v zraku zaplesal prvi roj. To je bilo skakanja in vzklikanja, ljudje pa so se

zbirali in gledali v zrak skoraj tako kakor pozneje, ko so spustili v veselje prvi satelit.

Pozneje, ko sem imel večje število panjev pa so mi postali roji prava nadloga. Rad bi imel močne panje in nobenih rojev. To pa ne gre skupaj. Potolažil sem se, ko sem prečital, kaj je napisal Gerstung: Čebelja družina se ne da skopiti — roji morajo biti. No, pa kljub temu so mi močne družine ob dobri paši marsikdaj napolnile medišča. Veselja ni manjkalo, ko sem med hojevo ali akacijevu pašo ob lepem vremenu, v dopoldanskih urah stal pred panji in gledal pravo čudo narave.

Čebele so letele vse v eno smer in se vračale težke, z upognjenimi zadki, se oprijemale panjev, cepale po tleh in po bradah, žrela panjev pa so komaj sproti požirala utrujeno žival, ki se je vračala s paše s sladkim tovorom. Potem me je čakalo veselje pri točenju težkih medenih satov. Takrat sem pozabil na vse trpljenje, ki ga nikoli ni manjkalo pri prevažanju čebel na razne paše in pri iskanju pasišč.

Leto 1928 je bilo zelo medeno. Medilo je vse: od najmanjšega grma pa do največje hoje na Nanosu. Poletje je bilo vroče in suho. Dolina je bila požgana od sonca, travniki so bili rjavi, koruza je ovenela, na vinski trti se je začelo sušiti listje. V gozdu, še posebno v višjih legah, pa je bilo dovolj vlage in toplote, tako da je kar naprej kapalo iz hoj in je bila vsa podrast svetla in sladka kakor kolači potrošeni z drobnim sladkorjem.

Trdno sem sklenil, da bom tudi jaz začel čebelariti. Toda kako? Kje naj kupim čebele? Kdo mi jih bo prodal? In tudi če bi mi jih kdo prodal, kje naj dobim denar? Taka in podobna vprašanja sem si zastavljal, ko sem hodil od čebelnjaka do čebelnjaka, ogledoval panje in čebele,

spraševal čebelarje in nečebelarje, a vse zastonj. Vsak čebelar me je na kratko odslovil z dvema besedama: ne prodam. Razumel sem: letina je bila dobra, čebele pa so naprodaj le ob slabih letinah. To je tako kot pri govedoreji: če je dovolj sena, ljudje neradi prodajajo živino, če pa ni krme, je povsod dovolj živine in še ceneje kot sicer.

Toda kdo bo čakal na slabo letino. Čebele moram kupiti in pika. Na vrtu sem iz starih desk zbil majhen čebelnjak, ga od vseh strani ogledoval in si v duhu predstavljal kako bo lepo, ko bo poln živobarvnih panjev. Ker nisem imel čebel, sem vanj postavil kar nekaj praznih kranjičev, ki sem jih prav tako sam zbil skupaj.

Končno sem pa le iztaknil človeka, ki mi je bil pripravljen prodati nekaj čebel. V napol podrtem čebelnjaku je imel šest Znideršičev in tri kranjiče. Te tri kranjiče je imel naprodaj, a je zanje zahteval toliko, da se mi je zdelo to že celo premoženje. Mož je imel veliko družino, nobene zaposlitve, povsod je bil dolžan, saj je imel doma več lačnih ust kakor panjev v čebelnjaku. Rabil je denar, zato je prodajal čebele. Povedal sem mu, da tudi jaz nimam denarja, da bi kupil samo en panj čebel in še tega nekoliko ceneje. Ko sva se dogovorila za ceno, mi je pokazal kateri panj je moj, in mi še rekel, da mi ga bo dal, ko mu bom prinesel denar.

Zdaj sem se šele znašel pred najtežjim vprašanjem. Kdo mi bo dal denar? Oče mi je umrl, ko sem bil star deset let. Mati pa ni imela niti za sol, saj se je z dvema otrokoma na malem kmetijskem posestvu z veliko težavo prebijala skozi življenje. Še to se je manjkalo, da sem jo še jaz začel prositi za nekaj, kar se ji je zdelo zelo tvegano. Balá se je, da bo denar vržen proč. Toda jaz nisem odnehal. Prosil sem jo in prosil, obljubljal ji vse mogoče in nemogoče stvari, da jo bom vse ubogal, da bom vsak dan delal na polju od jutra do večera, samo da bom imel čebele, ki pa jih bom gledal le ob nedeljah in praznikih, ker v tednu ni časa. Mati — dobra ženica — se je kmalu omehčala in ko je prodala nekaj lesa v gozdu, mi je dala denar za čebele.

Jaz pa sem hitel po tisti panjič in ga postavil med prazne panje v čebelnjaku. Drugo leto sem kupil pri nekem oddaljenem čebelarju še dva kranjiča, prav po nizki ceni. Moji prijatelji, ki so se izučili za mizarje, so mi naredili nekaj AZ panjev. Deske smo imeli doma, satnice sem kupil v Gorici, nove AZ panje sem načez nekaj let že lahko prišteval med resne čebelarje.

V tistih prvih letih čebelarjenja so mi čebele pomenile vse: smisel življenja, bodočnost, srečo, zadovoljstvo in še rešitev iz denarne krize. Vse moje misli so bile osredotočene v čebele, povsod sem govoril o čebelah, čebelarje in nečebelarje sem spraševal to in ono, delal načrte z namenom, da bi čimprej dosegel določeno število panjev.

Že prvo leto, ko sem imel samo en panj čebel, mi je star čebelar rekel: »Fant, če hočeš imeti čebele, v čebelarstvu napredovati in uspešno čebelariti, se moraš učiti iz čebelarskih knjig in časopisov.« Povedal mi je tudi, da v Ljubljani že trideset let izhaja revija »Slovenski čebelar«, ki da je zelo poučna in zanimiva. On sam, da je bil pred vojno naročen nanjo, a po vojni da mu je ne pošiljajo več, ker smo padli pod drugo državo.

Meni pa ni dalo več miru. Na vse konce in kraje sem spraševal kje in kako bi lahko dobil »Slovenskega čebelarja«. Pisal sem tudi na uredništvo takrat edinega slovenskega časopisa v Gorici »Novi list«, a preden sem dobil odgovor je bil tudi »Novi list« ukinjen.

»Nič ne bo,« mi reče prijatelj, ki je ravno tako kot jaz ljubil slovensko pisano besedo, »saj vidiš, da so v Trstu in Gorici ukinili vse slovenske časopise, iz Ljubljane pa ne pustijo, da bi nam jih pošiljali.«

Jaz pa nisem odnehal, četudi sem vedel, da ne bo šlo tako lahko. Ljubljana se nam je zdela takrat tako daleč, skoraj kakor deveta dežela, pa še državna meja je bila vmes. Na potno dovoljenje ni bilo niti misliti, saj so ga dali le malo komu, pa tudi denarja ni bilo zanj.

Le tihotapci in študentje, ki so se prebijali skozi gozdove pri Ravbarkomandi

so lahko včasih prinesli ali odnesli kako majhno stvar.

In tako so tudi sosedovi študentje prehitopili eno številko Slovenskega čebelarja. Ko sem jo dobil v roke, sem bil še posebno vesel, ker sem dobil tudi naslov uredništva. Takoj sem napisal navadno dopisnico, ki je imela v zgornjem desnem kotu sliko kralja Viktorja Emanuela in jo oddal na pošti. Že čez nekaj tednov sem dobil po pošti prvo številko »Slovenskega čebelarja«, ki je bila lepo upognjena čez polovico. Na ovojnem papirju je bila znamka s sliko kralja Aleksandra, zraven pa napis »tiskovina«. In tako sem revijo prejemal mesec za mesecem, leto za letom, le včasih je kaka številka izostala, tako da iz časov pred drugo svetovno vojno nimam kompletnih letnikov.

Seveda smo »Slovenskega čebelarja« prebirali skupno z drugimi čebelarji, in

tako je tudi ta strokovna revija vršila kulturno poslanstvo v času, ko ni v Slovenskem Primorju izhajal noben slovenski časopis. Vendar se nisem hotel s tem preveč hvaliti in revije vsakomur razkazovati, ker bi lahko kak prenapetež na domači pošti vrgel vsako številko v koš, če bi vedel, kako važna je za nas ta »tiskovina«.

Takrat se je »Slovenski čebelar« tiskal v 2000 izvodih. Pošiljali so ga 1832 izvodov naročnikom, od tega 32 v Italijo. Torej sem bil tudi jaz eden izmed tistih 32 srečnežev.

Med okupacijo Jugoslavije, v letih 1941 do 1945 Slovenskega čebelarja nisem prejemal. Šele v jeseni leta 1945 so mi ga začeli zopet pošiljati, in od tedaj naprej imam vse kompletne letnike.

(Nadaljevanje prihodnjič)

DROBCI IZ ZGODOVINE SLOVENSKE ČEBELARSKE ORGANIZACIJE

JOZE ROTAR

Ne bi se spuščal v naštevane mejnikov, ki so obeleževali prehojeno pot slovenske čebelarske organizacije, ki letos slavi 80. obletnico. O tem je nekaj že bilo napisane v našem glasilu, prepričan pa sem, da bodo sledili še novi prispevki.

Ob tem jubileju se pomudimo nekoliko ob knjižici »**PODUK, kako se med in vosek koristno uporabita**«, ki ga je zbral, sestavil in poslovenil Franjo P. Jeglič, učitelj na Dovjem v decembru 1887, tj. ravno pred 90. leti. Nekateri drobci iz knjižice so zanimivi tudi danes.

Imenovani v svojem predgovoru pravi: »Razne okoliščine, vsakovrstna ponarejanja medu in voska, visoka uvoznina v druge dežele, posebno v Nemčijo, kamor je popred veliko tega blaga šlo, vse to zaprlo je pot kupčiji s čebelarskim blagom. Tako zapretje žugalo je čebelorejo

popolnoma uničiti in čebelarje prisiliti, da nehajo ukvarjati se s to stroko kmetijstva. Res je bil to hud udarec, segal je na ugonobitev pridne čebele; pregnal je sicer ni, a škodoval jej je pa dovolj! Ako potujemo po deželi, videli bomo v naše ostrmenje koliko praznih čebelnjakov stoji po vrteh ali ob vznožji hribov. Vprašajmo po vzroku, zakaj čebelnjak prazen stoji, ali zakaj je listje, slama ali kaj drugega notri, in ne čebele, odgovoril nam bode star sivolasi mož, da je veliko let čebelaril, a ker sta med in vosek, posebno pa med ob vso veljavo prišla, moral je čebele popustiti, čeravno silno nerad; bal se je da bi njegovo premoženje ne jelo iti rakovo pot. Naletimo pa na mladega gospodarja in ga vprašamo po vzroku, hitel bo pripovedovati, da so bili njegov oče priden čebelar, ter da je tudi njega, ko je še kot deček skakal

okrog očeta, jim pri delu pomagal, ter včasih tudi živo muziko napel, ako so ga čebele začele preveč poljubovati, veselilo čebelariti. Ker pa se poznejša leta med in vosek nista mogla za pošteno ceno prodati, popustili so njegov oče in tudi on čebelarstvo. Pristavil bode še, da to ni edini vzrok, temveč tudi slabe letine prisilile so njegovega očeta in njega, da sta čebelnjak zaprta. Tako in enako naleteli morebiti na kak drug vzrok, a zadovoljimo se s tem, ker že to je dovolj, kajti slabih reči in novic smo kmalo siti, ter gledamo, da se takim izognemo.

Da bi se pa te žugajoče nesreče odstranile, ter da bi se čebeloreja zopet dvignila do tistega razširjenja, kakor je bila pred več leti, povprašala je slavna c. kr. kmetijska družba kranjska pri predsedniku, čebelarskega in sadjerejskega društva za Kranjsko, ter tudi pri drugih modrih in premedenih čebelarjih: „Kako bi se čebeloreji opomoglo, da bi se je ljudstvo bolj z veseljem oprijelo?“ Povedala je, da ima nekaj denarja za ta namen pripravljenega. Od vseh strani dobila je odgovor: „Skrbite za to, da nam pokazete pot in način, kako bi se moglo čebelno blago po poštenu ceni v denar spraviti, in kmalu bode bolje!“

Zbog tega nasveta je slavna c. kr. kmetijska družba obljubila Čebelarskemu in sadjerejskemu društvu 100 gl. podpore, ako sestavi in izda Poduk, kako se moreta med i vosek koristno uporabiti. Tako bi se namreč čebelno blago lahko doma porabilo ali pa v drugej obliki v denar spravilo, in čebelarstvu bilo bi pomagano...

Na podlagi te obljube in naročila izdalo je in založilo čebelarsko in sadjerejsko društvo za Kranjsko to knjižico, ki je čebelarjem in sploh slovenskemu ljudstvu odmenjena, da vsak lahko svoje čebelno blago takoj uporabi, da bo njemu koristi donášalo. Sestavljena je po dobrih in zanesljivih virih ter, kolikor moč, za priprosto ljudstvo pisana, kajti večina čebelarjev so kmetijskega stanu in tem je kmetijska družba hotela s to podporo v prvi vrsti pomagati.

Slavna kmetijska družba naj bo pa tudi prepričana, da je s tem slovenskim čebe-

larjem prav zelo vstregla, ter bo za tak dar od vseh strani obilno pohvalo in zahvalo žela...

V prvem poglavju knjižice pisatelj, v času primerni, lepi slovenski besedi omenja med in njega zgodovino. Takole pravi:

»Med, tudi strd imenovan, je sladok, katerega cvetice na dnu čašic izhlape. Čebele letajoč od cveta do cveta oslede kmalu to sladčico, ter jo, kolikor moč, hitro se svojim sesalom posrkajo in jo veselo šumeč domu nesejo; shranijo jo v posebne piskerce (celice). Ta sladčica, tolikanj ljubljene med, se potem v raznih oblikah prodaja. Čebelarji kupčujejo z medom, ki je še v satovji zadelan. Tak med je najbolj čistan, ker kupci so prepričani, da tu notri ni družega, nego med, kajti ko bilo bi kaj družega vmes, ne bi čebele satovja tako lepo zadelale. Čisti med, brez voska, dobiva se, ako se pusti, predno se ustrdi, da sam iz satovja izteče, imenuje se DEVIČNIKOV MED. Čisti med dobiva se tudi z izmetalnico, ali pa če se satovje na ognji pogreje. Ako se med iz satovja z izmetalnico pridobiva, vstane satovje celo, ali pa le nekoliko poškodovano, in to se ob dobri paši čebelam zopet v panj obesi, da ga iz nova napolnijo, s čimur se čebelam veliko nepotrebnega dela prihrani. Tako pridobivanje medu je najboljši, in vsi čebelarji novejši dobe, ki se se čebelorejo v precejšnji meri pečajo in so po novih panjovih posegli, poprijeli so se tega; spoznali so, da na ta način čebele ob dobri paši veliko več medu nanosijo, kakor ako bi mogle še le satovje delati.

Že je nekaj let, odkar se prodaja južno-amerikanski med, ki je popolnoma neočiščen v sodovih stlačen in kot takega pripeljejo na trg. Umevno je samo ob sebi da take sladčice ljudstvo ne mara posebno, vzlasti če si more boljše dobiti. To neočiščeno blago poberejo navadno sladščičarji in peki, katerim je pa pač malo na lepem blagu ležeče, da le med morejo brez škode rabiti, vedo pa dobro, da bodo pri tem več dobička naredili, kot pri lepo očiščenem, ki je primeroma dražji. Ta med še za zdravila ni priden, včasih celo škodljiv.«

(Nadaljevanje prihodnjič)

SPOMLADI JE ČAS ZA PRIPRAVO ORGANIZIRANJA ČEBELARSKIH KROŽKOV

MARTIN MENCELJ

Ze kar stereotipno ponavljanje, da se po vojni poprečna starost čebelarjev nenehno dviga in da se že približamo 60 letom poprečne starosti, dobiva v zadnjih letih le nekoliko bolj vedro lice. Skrb za čebelarski podmladek se je le premaknila z mrtve točke. Med čebelarji je opaziti vedno več mladih privržencev. Mreža čebelarskih krožkov se je pa v zadnjem času tudi že toliko razmahnila, da jih je po najnovejših podatkih čez 50. Ker pa pričakujemo pomladitev čebelarskega kadra prav iz vrst naše najmlajše generacije, iz vrst šolske mladine, ki si nabira svoja znanja in spoznanja o čebelah in čebelarstvu v krožkih, poglejmo kakšno je trenutno tovrstno stanje in ali so pričakovanja opravičena.

Napačno je gledanje, predvsem nekaterih prosvetnih delavcev, da je namen čebelarskih krožkov v tem, da se mladina zaposli v prostem času. Ker pa ne more biti nobena dejavnost sama sebi namen, je cilj čebelarskih krožkov prvenstveno v tem, da se določen procent krožkarjev vključi po končanem šolanju med praktične čebelarje. Dosedanji rezultati so vsekakor spodbudni, saj že danes samostojno čebelarji nič manj kot 106 bivših krožkarjev. Iz nekaterih krožkov kar 46 odstotkov.

Od leta 1970, ko si je komisija za čebelarski podmladek pri ČZDS začrtala svoj delovni program, je v vseh poskusnih primerih pokazala mladina tolikšen interes za pristočasno dejavnost v čebelarskih krožkih, da poskus ni nikjer spodletel, če so le bili dani minimalni pogoji za delo v krožkih. Tako so se sadjarskim, vrtnarskim in hortikulturnim krožkom pridružili še čebelarski. Dosedanje izkušnje pa odpirajo še bolj optimistične perspektive. Prav v zadnjem času se je interes pri mladini še posebno pojačal, saj je v pripravah kar lepo število novih krožkov.

Pri tem pa postaja nevarnost, da bi zaradi naglice pozabili, da morajo imeti tudi čebelarski krožki določene pogoje za delo, se pravi, ustrezne organizacijske in vsebinske priprave, ker je sicer nevarnost, da delo že v svojem začetku spodleti.

Res je čas za vključevanje šolske mladine v krožke na začetku šolskega leta, je pa treba mladino animirati za tovrstno dejavnost že predhodno, se pravi, v spomladanskih mesecih. V tem času je potrebno mladino seznaniti z dejavnostjo v čebelarskem krožku. Naj bo iniciator za to dejavnost čebelarsko društvo v kraju ali pa učnovzgojni kolektiv na šoli, bo moral eden ali drugi poskrbeti za **ustreznega predavatelja**, ki bo ob barvanem filmu in diapozitivih seznanil mladino s čebelami, čebelarjem in pomenom v družbi.

Nič manj važno ni vprašanje pri pripravah **vprašanje mentorstva**. Ker so v šolskih učnovzgojnih kolektivih danes le redki čebelarji — pri dosedanjih 51 krožkih jih je komaj 8, vsi ostali pa so izkušeni čebelarji — volonterji iz vrst čebelarskih osnovnih organizacij — bo treba tudi v prihodnje računati s tem, da bo mentor strokovno podkovan čebelar. Res je, da zahteva delo z mladino določeno pedagoško in psihološko znanje, posebno še poznavanje metod prodajanja in didaktiko, z drugimi besedami povedano pravilno doziranje obravnavane snovi, vendar je pa osnova pri vsem tem ljubezen do dela z mladino in zadostno strokovno znanje. Tega pa mentorjem ne bo manjkalo, če bo osnovna organizacija poskrbela za primerno osebnost.

Gornjim zahtevam bi v veliki meri zadostil **ustrezen priročnik**, neke vrste učbenik za začetnike, kakršnega ves čas pogrešajo mentorji in krožkarji. Priročnik naj bi nadomestil učni program in nudil navodila za podajanje in obseg snovi, pa

naj si bo pri teoretičnem in praktičnem delu. Tej zahtevi pa bo do začetka letošnjega šolskega leta zadoščeno, ker je takšen priročnik že v tisku in bo lahko v začetku šolskega leta že služil svojemu namenu.

Nadaljnji pogoj za uspešno in učinkovito delo v krožku je **opazovalni panj**. Dejstvo namreč, da ima od 51 trenutno obstoječih krožkov le 9 opazovalni panj, ni najbolj razveseljivo. Pri opazovalnem panju lahko učenci najlepše opazujejo in spremljajo življenje v čebelji družini: način življenja in dela matice, delavk in trotoev; opazujejo in spredajo razvoj posameznih članov družine od jajčeca do rojstva. Ker opazovalni panj ne stane več kot 300 do 400 dinarjev, ga ne bo težko nabaviti, pa naj si bo to šola ali pa čebelarstva organizacija. Ker pa je izdelava opazovalnih panjev že naročena, ga sleherni lahko nabavi pri izdelovalcu standardnih opazovalnih panjev in sicer pri mizarju Matiji Japlju na Vrhniki. Glede nabave naj se zainteresirani obrnejo neposredno nanj. Tudi to spada v pripravo ustanovitve krožka.

Prav tako si je potrebno zagotoviti pravočasno **ustrezne diapozitive** kot opazovalno delo v krožkih. Ker ZČDS že razpolaga z ustreznimi barvnimi diapozitivi, je treba pravočasno sporočiti komisiji za čebelarstvo podmladek, kdaj in katere vrste diapozitivov želi imeti posa-

mezni krožek. Danes, ko sleherna šola razpolaga z diaprojektorjem ali pa vsaj z episkopom, se bomo v izdatni meri posluževali prav teh neobhodnih sredstev za ponazoritev in popestritev teoretičnega dela podajanja snovi.

Čim se čebelarstva organizacija v kraju dogovori z učnovzgojnim kolektivom na šoli, da ustanovijo čebelarški krožek in zagotovijo zadostno število učencev za to prostčasno dejavnost, si bomo zagotovili vse navedene pogoje, da bo takoj ob začetku prihodnjega šolskega leta lahko krožek tudi zaživel in uspešno delal.

Seveda bi pa bilo napak, če bi že v začetku postavili tudi pogoj za začetek dela krožka, da mora biti pri šoli tudi čebelnjak, saj nima danes niti polovica obstoječih krožkov svojega lastnega čebelnjaka. Dokler tega ni pri šoli, se bomo posluževali najbližjega čebelnjaka ali stojišča. Na vsak način pa bo najprimernejše, če je to mentorjev čebelnjak.

Naša sedanja navodila so namenjena predvsem tistim območjem slovenskega prostora, kjer čebelarških krožkov še ni ali pa so zelo redki (Dolenjska in Primorska), kljub temu da ima čebelarstvo prav v teh območjih bogato tradicijo in so tudi geografski pogoji za uspešno čebelarjenje.

Radijsko predavanje

PRVA DIPLOMSKA NALOGA NA VIŠJI ŠOLI S PODROČJA ČEBELARSTVA

Pred dvema letoma smo objavili v Slov. čebelarju (št. 5/1976), da je napisala maturitetno nalogo o čebelah Mojca Henigman iz Portoroža. Tedaj smo zapisali: »Najbrže je edini primer v zgodovini slovenske pisane besede o čebelah, da bi si absolventka gimnazije izbrala za maturitetno nalogo čebelarstvo. Ni pa to edinstven primer samo zaradi tega, ker si do sedaj verjetno noben gimnazijec ni omissil pisati o čebelah, ampak tudi za-

voljo neverjetnega poznavanja biologije čebel in življenja v čebelji družini...«

Leošnjega marca pa je ista avtorica izročila svojo diplomsko nalogo, ki jo je opravila na pedagoški akademiji v Ljubljani in je bila odlično ocenjena. Diplomsko delo nosi naslov: Prostčasne dejavnosti v osnovni šoli — čebelarški krožki. Zopet je to edinstven primer ne samo v slovenskem, po vsej verjetnosti pa tudi v jugoslovanskem prostoru, da se je po-

javila študentka z diplomsko nalogo o čebelarških krožkih, kar je vredno vse pozornosti in pohvale. Verjetno jo je k temu spodbudil tudi njen oče, ki dolga leta uspešno čebelari na naši obali, Mojca pa mu pridno pomaga pri čebelarjenju.

Diplomska naloga o čebelarških krožkih ne zahteva le zrelih pogledov na čebelarstvo, podprtih s primerno dokumentacijo, ampak tudi zadovoljivo pedagoško in psihološko znanje (didaktike in metodike), kar je diplomantka ustrezno opravila v svojem delu. Vprašanje čebelarških društev je zgrabila pri korenini. Za izhodišče si je vzela podatke, ki jih je zbrala po naših osnovnih čebelarških organizacijah z anketnimi polami o stanju čebelarških krožkov. Od 33 čebelarških društev, katerih imena je dala na razpolago komisija za čebelarški naraščaj pri ZČDS, je dobila kar 23 izpolnjenih pol z ustreznimi podatki. Skoda, da ni porabila za primerjavo tovrstnih podatkov iz sosednjih vzhodnoevropskih držav.

V prvem poglavju obravnava avtorica vprašanje prostega časa na sploh, posebno pa še pri sodobni mladini, ki ga je

treba upoštevati pri izbiri prostovoljnih dejavnosti v tem času.

V drugem delu obravnava področja prostora in dejavnosti, med katerimi zavzema čebelarstvo posebno mesto. Po prikazu kratkega pregleda čebelarstva nekoč in danes privede bralca do nujnosti vzgajanja čebelarškega naraščaja ter pogoje za delo krožkov, ki mimo ostalega nujno terjajo tudi ustrezen priročnik. Pri tem se pa poslužuje naše domače literature, predvsem Slovenskega čebelarja.

Ko tako prebiramo diplomsko nalogo od strani do strani, se nam nehotе vsiljuje ugotovitev: Studentka piše diplomsko nalogo o čebelarškem naraščaju, mladina želi angažirati svojo dejavnost v čebelarških krožkih in spoznavati življenje čebel, organi prosvetnih oblasti pa uporno molčijo, ko občinski centri za izobraževanje pričakujejo »direktiv«, če lahko organizirajo oziroma priporočajo organiziranje tudi tovrstne krožke po šolah. In tako se vrtijo v začaranem krogu prav tam, kjer bi naj najprej upravičeno pričakovali največ razumevanja in spodbud.

Martin Mencej

NEBO JE ZA ČEBELJE OKO VZORČASTO

Jasno brezoblačno nebo čebelje oko ne zaznava enakomerno modro kot človek. Njenim sestavljenim očem se zdi modro nebo prepreženo s svetlo-temnimi vzorci. To nikakor ni optično slepilo, ampak čista resnica, ki pa je naše oko ne more opaziti. To so namreč nihalne smeri polarizirane svetlobe, ki jih registrira več kot 2000 posameznih čebeljih očes.

Kaj je pravzaprav polarizirana svetloba? Pramen svetlobe je nihanje, kot so valovi morja. Vendar ne valovijo samo v eno smer, kot valovi morja (namreč gor in dol), ampak valovi v vseh možnih smereh. To pa se spremeni tisti hip, ko se svetloba odbija od gladke ploskve ali, kadar se razkropi ob molekulah zraka.

Tokrat vzvalovi svetloba le v eni smeri, kakor valovi morja. Sedaj pravimo, da je svetloba polarizirana.

Sončni žarki, ki nas zadevajo, niso polarizirani, pač pa razpršena svetloba, kakor nam jo prikazuje modrina neba. Kot je razvidno, ima vsaka točka našega neba drugačno smer nihanja. Zadeva se še bolj komplicira, ker se prek dneva smeri stalno spreminjajo sorazmerno s stanjem sonca na nebu.

Zaznavanje teh polariziranih vzorcev na nebu je za čebelo enakega življenjskega pomena, kakor orientacija po soncu samem. Kajti v Srednji Evropi se sonce vse prevečkrat skriva za oblaki in za pašno čebelo bi bilo skrajno usodno, če

bi ji vsak oblaček onemogočil orientacijo za pot domov. Žuželke se pač lahko poslužujejo še dveh možnosti, da se znajdejo v prostoru.

Prvo možnost tvorijo ultravijolični žarki, ki predrejo tudi srednje debele oblake. Ko človek ne more več ugotoviti, kje stoji sonce za oblaki, ga čebele še vedno vidijo, morda tako, kot mi v megli nejasno svetlečo točko.

Skozi debele temne oblake pa tudi ultravijolični žarki ne predirajo več. Tokrat žuželkam priskoči na pomoč še poseben način za orientiranje. Ze leta 1948 je ugotovil profesor Karl FRISCH, da čebeli zadostuje že majhen košček modrega neba za orientacijo.

Takrat je bilo to odkritje za vse prav skrivnostno, ker ni mogel nihče slutiti, kako naj bi košček modrega neba kazal smer za pravo pot. Nekateri učenjaki so takrat celo domnevali, da vidijo žuželke tudi podnevi zvezde in se tako orientirajo. Globoko poznavanje fizikalnih zakonov je že koj v začetku navajalo zoologa Frischa na domnevo, da polarizirana nebesna svetloba čebeli daje napotke za orientiranje. V misli se mu je zapčilo: domnevno zmore čebelje oko zaznavati smeri nihanja tudi v nebesni vedrini.

Ko je ameriška industrija po drugi svetovni vojni izdelala polarizirajoče folije za avtomobile, se je v čebelarstvu začela vrsta vznemirljivih preizkusov. Profesor Frisch je takoj prekuenil poskusni panj na stranico, da so morale pašne čebele proizvajati orientacijske plese na vodoravno ležečem satu, ne več na pokončnem. Pri panju je bila montirana dimna cev navadne peči, ki je dovajala v panj delček nebesnega svoda. S paše se vračajoče čebele so prek tega delčka svetlobe v plesu nakazovale natančno smer od panja proti pasišču. Frisch je pokrtil vrh dimne cevi s polarizirajočo folijo in jo uravnal tako, da je kazala iste znake kot delček nebesnega svoda. Za čebele same se ni prav nič spremenilo in so še naprej nakazovale pravo smer proti pasišču.

Ko pa je raziskovalec obrnil folijo nad dimno cevjo ravno v nasprotno smer, je s tem spremenil tudi smer v panj predirajoče svetlobe. Čebele so takoj za enak kot spremenile smer v svojih plesih.

Kadar so poslali v panj tako polarizirano svetlobo, ki ob tistem času ni mogla

biti na našem nebu, so bile čebele zmedene in dezorientirane. Toda nekaj ur pozneje, ko se je na nebu res pojavila tista polarizirana smer, so jo čebele takoj porabile za določitev prave lege sonca in nakazovale v svojih plesih tudi njegovo pravo lego. Iz teh dejstev sklepa raziskovalec, da mora čebelam biti nekako znano, kateri vzorci polarizacije se časovno nahajajo na nebu.

Iz vsega doslej povedanega jasno sledi, da čebela vedno pozna pravi položaj sonca in tudi polarizirani vzorec tega položaja — to pa za ves čas od ranega jutra do poznega večera. Iz povezane predstave med seboj vzročnih dogodkov ostaja vsekakor sonce vedno kot glavna točka vsega njenega orientiranja. Zato je zanjo vseno, ali sprejema smer naravnost od sonca ali šele določa njegovo stanje po ugotovljenih pripomočkih.

Za naše predstave tako nerazumljivo zaznavanje polarizirane svetlobe so še določili pri osah in čmrljih, pri mravljah in muhah, pri gosenicah metuljev itd. Za čuda pa tudi pri osmonožcu in pri sipi, ki imata oko sestavljeno podobno našemu.

Katera »tehnika« poklanja tem živalicam to izredno sposobnost? Najprej so pomislili na lečo. Kajti vsako majhno očesce sestavljenega čebeljega očesa ima svojo lečico. In teh je nad 2500! Ali lečica polarizira svetlobo enako kot folija pred dimno cevjo? V tem slučaju bi lečica postala nekaka »vodovodna pipa«: pri vzporednih polariziranih smereh bi prepuščala največ svetlobe, ki bi jo zmanjševala pri večanju razlik v smereh.

Kdor poseduje polaroidna očala, se sam lahko o tem prepriča. Skozi lečo naj opazuje del nebesne modrine in pri tem očala suka okoli osi. Kadar se nebo pokaže najbolj temno, stojijo polarizirane smeri očal pravokotno na polarizirane smeri svetlobe (kot to prikazuje slika).

Toda preizkusi Frischa nedvoumno dokazujejo, da lečice posameznih očesc ne kažejo nikakršne polarizacije.

Zato moramo svetlobni žarek v čebeljem očesu še dalje zasledovati. Skozi lečo pada svetloba v globok toda ozek jašek. Tu pa je narava izvedla pravcato umetnijo. Svetlobo prenaša osem kot kristalno steklo čistih paličic do dna jaška. Vsako paličico obdaja ravno tako dolga, toda debelejša celica.

Razpored teh svetlobo prevodnih celic vsiljuje domnevo, da je tu iskati napravo za zaznavanje polarizirane svetlobe. Šele leta 1957 se je Američanom dr. T. H. GOLDSMITHU in dr. D. E. PHILPOTU posrečilo razvozlati to vprašanje s pomočjo elektronske mikroskopije.

Kadar opazujemo svetlobo prevodne celice z elektronsko povečavo 25.000 do 50.000, so razločno vidne njihove posebne strukture. Taka očesna paličica se prikazuje kot cel podstavek, na katerem hranijo v vinskih kletah steklenice vina za zorenje. Nešteto drobnih steklastih cevčic je položeno prek celic tako, da vsaka vodi natanko v svoj vidni stožec. Vsaka teh cevčic je debela le 60-milijonski del milimetra!

V teh mikronsko drobnih cevčicah se nahaja snov, ki je izredno občutljiva za svetlobo. Ta snovi utegne preoblikovati svetlobne tresljaje v čutne, to je v živčne tokove. Očitno nastajajo v cevčicah, ki potekajo v svetlobni smeri, močnejši im-

pulzi, v prečnih cevčicah pa šibkejši impulzi. Razlika je tu!

Vsako fasetno očesce ima po osem občutljivih paličic. Pod enako elektronsko povečavo pa jasno vidimo, da so drobne cevčice v paličicah različno razmeščene. V dveh sosednjih paličicah potekajo navzdol, v dveh drugih pa so položene pravokotno počez, kar se ponavlja skozi vse očesce. Iz take razporeditve lahko sklepamo: valovi polarizirane svetlobe, ki potekajo vzdolž celic, vzvalovijo občutljivo snov maksimalno, v drugih štirih s prečno lego pa minimalno. Torej vidi del očesnih celic »svetlo«, drugi del celic pa »temno«. To pa že zadostuje, da očesce na splošno zaznava smer polarizirane svetlobe. Več fasetnih očesc pa zlahka izoblikuje potrebno natančnost.

Na tak enostaven način se nam razjasni naravni potek tako skrivnostnega čebeljega razpoznavanja nebesne modrine.

Po članku V. DROSCHERJA v reviji *Bienenvater* 9/77 priredil

Julij Mayer

NAVADNI REGRAT

IVAN KRAJNC

Moj znanec, dober čebelar, redno preizmi ca. 80 AŽ panjev čebel pri nas v severni slovenski Istri. Vsako leto tik pred cvetenjem akacije, pa jih odpelje nazaj domov na Postojnsko. Tega prvotno nisem mogel dojeti, zakaj ravno pred pašo seli, saj vendar mi komaj čakamo na akacijevo pašo. Dejal mi je, da ima doma boljši razvoj na domačem regratu. Šel sem pogledat. Peljal sem se od Kozine preko Podgrada in Ilirske Bistrice ter Prestranka na njegov dom. Nisem mogel verjeti svojim očem. Hribi in doline, povsod je bilo vse rumeno od regrata. Dan je bil topel. Zaustavil sem se pri nekem čebelnjaku. Čebele so vrele iz panjev in se vračale težko obložene s cvetnim prahom. Soproga čebelarja mi je dovolila, da sem odprl panj. Vse medliščno satje je bilo polno novega medu,

nekatero družino pa so celo med pokrivale. Ko sem se vračal, sem resno pomisljal, da bi tudi sam prepeljal del čebel na regrat, vendar me je soproga pregovorila in nisva šla nikamor. Sreča, ker se je tretji dan začelo slabo vreme, ki je vse pokvarilo.

Komu ni znan domači regrat (*Taraxacum officinale*), ta nadležni plevel, zelo preprost, a obenem tako cenjen. Saj ga zgodaj spomladi gospodinja nabirajo za solato. Res cela poslastica in še zdravilen je povrhu. Pesmičice ga opevajo, saj ga pozna vsak otrok. Njegove rumene glavičice, a še bolj bele glavičice zrelih semen regrata, ki spominjajo na male pah-ljače, nas in čebele vedno vabijo.

Nestrokovnjak bi mislil, da imamo samo eno vrsto regrata. Dejansko pa ga imamo 30 do 60 vrst, ki pa so podobni

eden drugemu po zunanjem izgledu. Vendar pa se razlikujejo po mestu kjer rastejo.

Botaniki pravijo, da se je domači regrat širil z razvojem kmetijstva, tj. širil se je tam, kjer je človek uporabljal hlevski gnoj in žitarice. Oa srednjega veka pa do danes je začel regrat osvajati travnike v Evropi, Aziji in Srednji Ameriki. Največ vrst regrata najdemo v planinskih krajih zahodne in centralne Azije, kjer je tudi njegova zibelka. Tam je tudi poreklo večine naših žitaric. Regrat pa je bil njihov sopotnik. Regrat je pri zemljišču skromen in neskrupen. Bujno se razvija na travnikih, ki se gnoje ali na katerih se goji detelja. Uspeva bolj ali manj povsod kjer se je naselil človek. Najdemo ga ob cestah in poteh, zapuščenih njivah in vrtovih, na vlažnih livadah in na suhih stepskih in napol pustinskih pašnikih. V planinah ga najdemo do zgornjih gozdnih mej.

Regrat je zeljnata trajnica in spada v družino košarnic. Socvetje ima obliko koška. Sestav'ja ga do 200 drobnih docela enakih cvetov. V njih je poleg pestiča še po pet prašnikov. Čaša je lasasta. Venec pa ima jezičaste robove in je spodaj zrasel v do 5 mm globoko cevko. Hitro se razmnožuje. Čim se kje pojavi, se ga težko znebimo ne samo zaradi obilnega semena marveč zaradi tega, ker mu kosa ne pride do živega, celo spodbuja ga na obilnejšo rasti nadzemnih delov rastline. Podzemno steblo je krepko razvito

in gre vse globlje v zemljo, zaradi česar uspeva posebno še na suhih terenih. Zelo težko ga je izpuliti. Tudi živali ga radi jedo, posebno svežega.

Ob blagih zimah cvete neprenehoma v jeseni, pozimi, spomladi in poleti (v toplih pasovih). Suša mu ne škoduje. Zanj se lahko reče, da vedno cvete. Torej je za čebele izredno važna rastlina.

Posebno je koristen ob sušnih poletjih, ko odpove sleherna beljakovinska paša za čebele. Včasih je v takih primerih edina paša. Od njega imajo korist čebele in druge žuželke, ker je na dnu njegovih cvetov tudi obilo nektarja. Za 1 kg medu morajo čebele obiskati 125.000 glavic regrata, ki ima vsaka do 200 cvetov in so v odprtem stanju do 5 cm široke. Opravevanje s pomočjo čebel je za regrat nekoristno, ker se oplaja sam. Ima obilo cvetnega prahu, kar se pa tiče medu, je le-ta zelo gost, homogen, lepljiv in hitro kristalizira. Regrat je tudi kot zdravilna rastlina zelo koristen. Posušen se ne more uporabljati za krmo živini, ker se suh dobesedno spremeni v prah.

Spomnimo se, da regrata ni potrebno razmnoževati, temveč ga pustimo le rasti, da se neovirano množi, pa imamo skromno pašo za čebele celo leto. Čebelarjem regrat opravlja zelo hvaležno poslanstvo, čeravno mu ne poklanjamo nobene pozornosti. Upravičeno lahko pričakujemo, da to neugledno rastlino v bodočnosti čaka bolj pomembna vloga v čebelarstvu.

MEDONOSNA RASTLINA: ROŽMARIN

Rožmarin spada v družino usnatic, ki so se prilagodile vročemu suhemu podnebju in jih čebele zelo radi obiskujejo. Kadar vidimo rožmarin zjutraj, ko se na njem še zrcalijo kapljice rose, potem moramo priznati, da je njegovo latinsko ime — morska rosa — povsem upravičeno.

Njegova domovina so morske obale Španije, Italije, Dalmacije, Grčije, Male Azije in sredozemskih otokov. V neka-

rih pokrajinah doseže velikost majhnega človeka, vendar na splošno ni višji od enega metra. Ker so njegovi temno zeleni listi zoženi v iglice, zgleda kot majhna smreka. Zgodaj spomladi se pokrije s tančico svetlo modrih cvetov, ki so zbrani v nekakšno klasje na koncu poganjkov. Rožmarin izredno močno diši. Vsake tri leta ga porežejo, da iztisnejo iz njega dišče olje. Njegova kvaliteta je odvisna od

številnih faktorjev: geografske lege, klima prst — torej od načina, kako se združujejo elementi vročine/podnebja in zemlje/prsti. Spreminja se tudi iz leta v leto. Njegovo cvetje daje znamenit med blagega vonja. V januarju čebelarji pripeljejo panje s čebelami na območja, porasla z rožmarinom. Če je letina ugodna, se nektar obnovi, brž ko ga čebele poberejo. Rožmarinov med je prozoren, dišeč, aromatičen in je eden najbolj iskanih medov.

Že v srednjem veku so odkrili mnoge zdravilne učinke rožmarina. Prav tako pa so ga uporabljali ob različnih življenjskih priložnostih, na primer pri krstu, poroki in pogrebu. Onstran Alp pa ga kot okrasno rastlino gojijo v parkih in vrtovih.

Rožmarin krepilno vpliva na celo telo. Ugodno vpliva, če trpimo zaradi omedlevice ali izčrpanosti kot posledice intelektualne preobremenjenosti. Prav tako je pomemben njegov učinek na krvni obtok, poživilja namreč krvne procese. Odvaja, pospešuje potenje in poživilja metabolizem. Sprošča mišične krče in živčno napetost. Rožmarin pa je predvsem zdravilo proti sladkorni bolezni.

Analitična kemija je poleg eteričnega olja odkrila v rožmarinu razne smole, grenčice in tanine. Iz teh snovi izvirajo različni učinki rožmarina.

Rožmarin je prav tako poznan kot

sredstvo proti vetrovom, kot sredstvo za potenje in kot pomirjevalno ter antiseptično sredstvo.

Rožmarin pijemo kot čaj iz cvetočih vršičkov ali po namakanju v belem vinu ali alkoholu. (Recept: prgišče cvetočih vršičkov rožmarina, prgišče vratiča, 45 g brinovih jagod, 1 liter belega vina, 90 g alkohola. Namakamo 4 dni. Uživamo po eno žlico pred vsakim obrokom). Za zunanjo uporabo pripravimo zavrelek iz prgišča rožmarinovitih listov in 1 litra vode. Uporabljamo ga za grgranja (proti ustni gnilobi in bolečinam v grlu), za obkladke proti sklepni revmi ali za šampoiniranje las, da bi vzbudili njihovo rast.

Lističi rožmarina, skuhan v vinu, pa služijo kot obkladki na sklepih, ki so zaželeli zaradi zvina, spaha ali udarca. Prav tako ga bomo uporabili za obkladek na trdem vratu.

Rožmarin uporabljamo v kuhinji, kot začimba je cenjen predvsem za divjačino in ribe.

Medtem ko so v zimskih mesecih naše čebele odrevenele v zimskem mrtvilu, prav tako kot polja, travniki in gozdovi, pa na jugu že v januarju prvi sončni žarki obudijo rožmarinovo cvetje, ki nudi čebelarjem prvi nektar v letu.

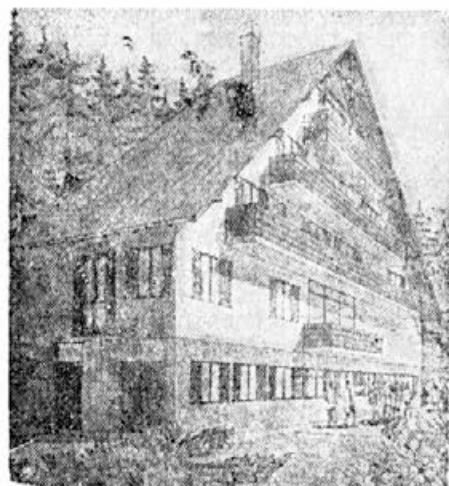
Avtorja: Marc Sellier, Jean Hanneaux, Revue française d'apiculture, januar 1978. Prevedla: Tilka Jamnik.

REPUBLIŠKA VETERINARSKA UPRAVA SPOROČA O STANJU ČEBELJIH KUŽNIH BOLEZNI ZA ČAS OD 16. 3. DO 1. 4. 1978

PRISKAHOST: V občini Ajdovščina v 13 čebelnjakih, Domžale v 8, Grosuplje v 6, Kamnik v 3, Kranj v 12, Bežigrad v 1, Moste v 2, Šiška v 3, Novogorica v 16, Novo mesto v 7, Radovljica v 3, Postojna v 2, Sežana v 3, Sl. Gradec v 1, Ptuj v 1, Ravne na Koroškem v 1, Škofja Loka v 9, Tolmin v 1, Trebnje v 1 in Trzin v 4.

Kuga čebelje zalege: Dravograd v 1 čebelnjaku, Koper v 2, Lj. Moste v 4, Ljubljana Vič v 2, Maribor v 2, Slovenske Konjice v 1, Šentjur pri Celju v 1.

Čebelarstva družina

Clani CD Maribor-Tabor in sicer:

Hinko Tovornik	80,00
Franc Benko	20,00
Branko Korotaj	10,00
Ivo Geisnekar	10,00

Clani CD Poljčane in sicer:

Vinko ing. Pekovšek	15,00
Franc Tomažič	15,00
Alojz Hojnik	15,00
Franc Roršek	15,00

Vsem darovalcem se iskreno zahvaljujemo.

PRISPEVKI ZA CIC

Michael Chandick USA (400 \$)	7.316,00
Rajko Zitnik iz Ljubljane	320,00
Clani čebelarke družine Stožice, Ježica, Crnuče	2.088,00
Čebelarstvo društvo Novo mesto	1.000,00
Srečko Vuzem, Jasenovac	80,00
Čebelarstvo društvo Ptuj	1.010,00
Clani čebelarskega društva Tur-nišče pri Ptuj i. s.	
Anton Plavec	21,00
Ivan Pulko	20,00
Avugust Rozman	10,00
Franc Bigec	30,00
Ivan Božičko	150,00
Jožef Maroh	100,00
Alojz Cebek	50,00
Jožef Letonja	50,00
Anton Smigoc	36,00
Anton Nadelsberger	40,00
Anton Kajič	18,00
Franc Božičko	25,00
Franc Novak	35,00
Maks Vaupotič	30,00
Franc Kodela	18,00
Peter Ljubec	15,00
Martin Mencej iz Ljubljane	416,00
Branko Vodopivec iz Leskovca	140,00
Viljem Grozina iz Leskovca	10,00

OBVESTILO

Zaradi pravilne razporeditve pasišč in zlasti zaradi preprečitve dovoza čebel v kraje pod karanteno CD Trnušče pri Ptuj, poziva čebelarje, ki nameravajo pripeljati čebele v pašo na njegovo območje, da do 10. maja 1978 pošljejo prijave. Navedejo naj število panjev in priložijo veljavno veterinarsko potrdilo izdano spomladi 1978. Za vsa obvestila, pojasnila in prijave se obračajte na naslov: Novak Franc, Rogaška 16, 62250 Ptuj.

Čebelarstvo društvo Majšperk obvešča vse zainteresirane čebelarje, ki name-ravajo pripeljati svoje čebelje družine na območje našega društva na kakršnokoli pašo, da se prijavijo najpozneje do 10. maja 1978. V prijavi naj navedejo število panjev in priložijo veljavno veterinarsko potrdilo o zdravstvenem stanju čebelnih družin. Za vsa obvestila in pojasnila ter prijave se obračajte na naslov: Puh Martin, Majšperk 45, 62322 Majšperk.

PRODAM

večjo parcelo (9000 m²) v bližini gozda primerno za čebelnjak. Lisičje — Skofljica. Ponudbe pošljite na ZCDS.

LOVRENC DEMŠAR

Po hudi in težki prometni nesreči nas je 23. septembra 1977 v 52. letu starosti za vedno zapustil član čebelarke družine Skofja Loka Lovrenc Demšar.

Pokojni Lovrenc se je rodil 6. 8. 1925 v Bukovščici, kot sin revne bajtarske družine. Že v rani mladosti je moral okusiti težave življenja. Vedno je že našel čas za prosvetno in društveno dejavnost v rojstnem kraju. Čeprav je bil invalid, se je kljub temu z veseljem in ljubeznijo do narave posvetil čebelicam in ribolovu. Čebelaril je 18 let. Kruto je spoznanje, da se je pretrgala nit človeku s katerim smo tako rekoč še včeraj skukaj delali in snovali razvoj čebelarke družine.

Pred dvema leti si je s svojo družino kupil hišo v Virlogu. Postavil si je tudi takoj čebelnjak z 9 panji z mislijo, da bo na jesen svojega življenja preživel ob čebelicah, svojih ljubljenukah. Vendar mu je kruta usoda preprečila, da bi v miru užival sadove svojega dela.

Sedaj bo za čebele skrbel njegov zet.

Ko smo se ob tvojem grobu na pokopališču v Stari Loki čebelarji s praporom in besedo poslavljali od tebe, smo ti zagotovili, da se bomo tvojih prizadevanj vedno spominjali.

Naj ti bo lahka starološka zemlja.

JOŽE HRUŠEVAR

Dne 2. februarja 1978 smo se na pokopališču na Raki za vedno poslovili od čebelarja, člana čebelarke društva Raka, Jožeta Hruševarja.

Ze kot 13-letni deček je začel čebelariti, pozneje mu je pomagal tudi brat Tone. Druga svetovna vojna mu je uničila čebele in čebelnjak. Pokojni Jože je bil s starši izseljen v Nemčijo. Občutil je tegobe vojne, zato tudi njegova prerana smrt. Po vojni je obnovil čebelnjak, nabavil čebele.

Tako sta imela z bratom Tonetom vsak po 20 AŽ panjev.

Vrsto let je bil pokojni Jože blagajnik Čebelarke družine Raka. Rad je svetoval in pomagal, imel je bogate izkušnje v čebelarjenju. Zanimal se je za prevažanje in pasišča. Čeprav je bil nekaj let bolhen, je vedno prihajal na sestanke. Zaposlen je bil na avtocesti Novo mesto—Bregana. Veliko šoferjev bi vedelo povedati kako je Jože rad pomagal ponesrečencem v prometnih nesrečah. Zadnji dve leti je bil upokojen. Pripravljali smo se za občni zbor. Poslali smo mu vabilo. Namesto njega smo našli mrtvaški voz, ki je pripeljal Jožeta, 31. januarja popoldne iz bolnice. Da je bil pokojni Jože priljubljen je pričal sprevid prijateljev, znancev, upokojencev, čebelarjev pa tudi borcev iz treh družin iz okolice. Še težje je bilo slovo od njega ob pogledu na žalostno ženo in dva majhna otroka.

Dragi Jože, v imenu čebelarke družine Raka bi se ti radi zahvalili za vse kar si storil za našo čebelarke organizacijo.

Počivaj v miru v domači zemlji.

Ivan Grabnar

MIHA ROGINA

Čeprav smo Ptujski čebelarji vedeli za neozdravljivo bolezen našega neumornega čebelarja — strokovnjaka Mihe Rogina, nas je njegova smrt zelo presenela.

Pokojnik se je rodil 24. 8. 1901 v Budini pri Ptujju. Njegov oče je bil zidarski mojster. Sina pa je izučil za tesarja. V poklicu je stalno napredoval in bil do upokojitve direktor gradbenega podjetja »GRADNJE PTUJ«.

Čebelariti je začel leta 1929. Kot več njegovih vrstnikov je tudi Miha začel kupovati roje. V tem njegovem začetnem letu je bila rekordna ajdova paša in tako se je veselje do čebelarjenja pri pokojniku še povečalo in ostalo trajno do njegove smrti.

rahlemu zdravju je vsa opravila storil v pravem času od spomladi do zazimljenja ter delal načrte za naslednjo pomlad, katero pa ni dočakal. Smrt je bila moč-

nejša od njegove volje. Da je bil Miha spoštovan in čislán je dokazala množica, ki ga je spremljala na njegovi zadnji poti na Hajdinsko pokopališče. Več govornikov se je poslovilo od pokojnika ob odprtem grobu, vendar se z besedami ne da povedati vsega, kar je dobrega storil v svojem življenju. Za vse se mu iskreno zahvaljujemo, želimo mu blag počitek v domači grudi, svojcem pa izrekamo iskreno sožalje.

Čebelarstvo društvo Ptuj

FRANC KAIČ-BRANE

Kljub temu da smo vedeli za težko bolezen našega čebelarskega tovariša Franca Kaiča, nas je pretresla novica, da ga ni več med nami. Iz naših vrst je odšel tiho in neopazno, kljub temu da se je boril s težko in neozdravljivo boleznijo.

Svojo življenjsko pot je začel pred 63 leti v Ljubljani. Tu se je posvetil svojemu poklicu in si pozneje ustvaril svojo družino in dom. Kot zaveden Slovenec je med minulo vojno sodeloval v NOB. Pred 12 leti se je posvetil čebelarstvu. Začel je skromno kot vsak čebelar v Podutiku pri Ljubljani. Ko se je začelo njegovo čebelarstvo širiti, je preselil svoje čebelice na Dolenjsko v bližino Trebnjega. Njegova velika želja je bila, da si bo zgradil sodoben čebelnjak, vendar ga je bolezen prehitela. Bil je vesten čebelar, sledil je napredku čebelarske tehnologije in je tudi sam vedno snoval, kako bi se dalo čebelariti boljše, predvsem naprednejše. Svoje ideje in odkritja pa je posredoval tudi drugim čebelarjem z zavestjo, da bo s tem pomagal pri napredku in razvoju čebelarstva. Poleg čebelarjenja je sodeloval tudi v čebelarski organizaciji, bil je več let član odbora družine, zadnje leto pa tudi predsednik Čebelarske družine Ljubljana. Za zasluge, ki jih je imel pri delu v čebelarski organizaciji, je bil odlikovan z redom Antona Janše III. stopnje. Tovariša Kaiča ni več med nami. Vsi, ki smo ga poznali in delali z njim pa ga bomo ohranili v trajnem spominu.

Cebelarska družina
Ljubljana

KAREL PIRC

Karel Pirc je bil roj. leta 1918 na Dolenjskem. Skromna pokojnina očeta — invalida in nekaj zemlje ni bilo dovolj za številno družino, zato so morali bratje in sestre, tako tudi Karel, v rani mladosti odradžati v širni svet. Pot ga je vodila v Sentvid pri Ljubljani.

kjer se je izučil za mizarja in delal do mobiliziran in se ob razpadu bivše Jugoslavije in njene vojske vrnil domov, kjer se je vključil v Osvobodilno fronto. Življenjska pot ga je vodila naprej, po poti proletarca, v boj za svobodo in pravičnejši družbeni red. Kot partizan je prehodil velik del naše lepe domovine, se udeležil številnih bitk, opravljal razne odgovorne naloge in dočkal konec vojne kot oficir namestnik politkomisarija bataljona. Po vojni je vseskozi do upokojitve opravljal vodilne in odgovorne naloge v organih za notranje zadeve.

Čprav je bil velik ljubitelj narave in čebel se mu je želja po svojih čebelicah uresničila šele pred dvajsetimi leti. S kolesom in peš, z Viča čez Katarino, tja v Ločnico, je hodil neumorno negovati svojo prvo družnico pridnih čebel. Sčasoma so se razmere spremenile, pedala so zamenjale konjske moči in Karel se je še bolj posvetil čebelam. Ni postal velik čebelar po številu panjev, pač pa po srcu in vnemu, saj so mu bile čebelice v veselje in tolažbo tudi v tistih hudih dneh, ko je vedel, da jih nikoli več ne bo obiskal. Pogovor o čebelah in dajanje nasvetov v čebelarjenju mu je bila tolažba in sreča, ko je videl, da bodo žena, hčerki in zet obdržali čebelice in jih negovali.

Karel je bil svoji družini vzoren mož in oče, nam čebelarjem pa iskren tovariš.

Čebelarji Čebelarske družine Sora se ti, dragi Karel, zahvaljujemo za tvoje iskreno tovarištvo, tvoji družini izrekamo iskreno sožalje in želimo, da bi tvoje čebelice še mnogo let razveseljevale tvoje najdražje.

Čebelarska družina Sora

OBVESTILO

Plemenilna postaja »Josipa Verbiča« v Kamniški Bistrici bo letos delovala od 15. maja do 15. avgusta.

Plemenilnike z maticami bomo v tem času sprejemali in oddajali vsako soboto od 17. do 19. ure in vsako nedeljo od 8. do 11. ure na plemenilni postaji.

Plemenilniki morajo biti sistema »ZANDER«.

Pri prvi dostavi matic na plemenilno postajo bomo zahtevali veterinarsko spričevalo o zdravju čebel.

Čebelarje, ki želijo kupiti matice naše plemenilne postaje obveščamo, da imamo matice za maj in prvo polovico junije že oddane, pri novih naročilih pa se bomo držali vrstnega reda naročil. Na željo bomo pošiljali matice tudi po pošti s povzetjem. Plemenilna postaja se bo strogo ravnala po določbah poslovnika plemenilne postaje »Josipa Verbiča« v Kamniški Bistrici, ki je bil objavljen v Slovenskem čebelarju št. 12, leta 1969.

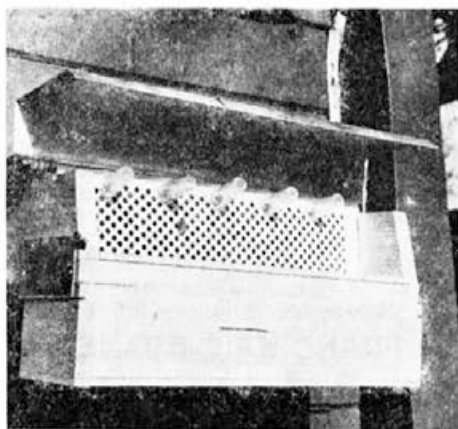
Prijave in želje sporočajte na naslov:

Stare Ivan

Kovinarska 8b 61240 — Kamnik

Plemenilna postaja »J. Verbiča«

Kamniška Bistrica

Nudim vam osmukalnike za cvetni prah z devetimi tulci in tremi izhodi za izlet čebel in trotoev. Smukalna mreža je debela od 1—4 mm in ima luknjice premera od 4,7 do 5,1 mm. Luknje so konične oblike, kar olajša prehod čebelam.

Oto Primožič, Prebold 39

63312 — Prebold

PRODAM

14 naseljenih AŽ panjev 9 in 10 satarjev, nekaj praznih panjev in čebelarski pribor. Miha Kastelic, Metnaja 3, Ivančna Gorica.

20 AŽ panjev in 20 LR panjev zaradi preobremenjenosti. Panji so novi z mladimi maticami. Inž. Uroš Vidmar, Zoisova 22 Bohinjska Bistrica

Prodam 24 AŽ panjev na 10 satov s prenosnim čebelnjakom vse ali ločeno.

Jože Seliškar Kolesijska 14 61000 — Ljubljana

OBVESTILA

Čebelarje, ki žele pripeljati čebele na hojevo pašo na območje Čebelarske družine Ig — območje pod Krimom — naj se ravnajo po naslednjem:

— Imeti morajo potrjeno o zdravstvenem stanju čebel, ki naj ga oddajo lastniku zemljišča na kateri bodo čebele postavljene.

— Imeti morajo soglasje ČD Ig za postavitev čebel. Soglasje izda Bernard Franc, Tomišelj 49 61292 Ig.

— Takoj po končani hojevi paši je čebelar dolžan odpeljati čebele s pasišča.

Prosimo za razumevanje in prepotrebno disciplino, ki naj bo v interesu vseh čebelarjev.

Čebelarska družina
Ig

ČD Radlje ob Dravi obvešča vse čebelarje, ki nameravajo pripeljati čebele na naše območje, da morajo predhodno poslati prošnjo s priloženim letošnjim potrdilom o zdravstvenem stanju čebel na naslov poverjenikov:

- za Ožbalt: Kuhelnik Franc, Ožbalt 49, 62361 Ožbalt;
 - za Podvelko—Ribnico: Fišinger Viktor, Janeževski vrh 54, 62363 Podvelka;
 - za Remšnik: Šnabl Andrej, Vas 26, 62360 Radlje;
 - za Vuhred—Ribnica: Kukovič Mirko, Vuhred 52, 62365 Vuhred;
 - za Vuzenico—Primož: Andrič Anton, Vuzenica 231, 62367 Vuzenica.
- Z njimi se bodo dogovorili za stojišča na podlagi obstoječega katastra.

ODBOR ČD
RADLJE OB DRAVI

Zveza čebelarских družin občine Slov. Konjice obvešča vse prevaževalce čebel, ki nameravajo pripeljati čebelje družine na pašo na območje občine Slov. Konjice, da se morajo predhodno javiti pri naših čebelarских izvedencih in sicer:

1. Območje Loče pri Poljčanah—Špitalič pri izvedencu Sovič Ivani — Loče pri Poljčanah;
2. za območje Slov. Konjice—Vitanje pri izvedencu Zvikart Francu — Mizarska ulica — Slov. Konjice;
3. za območje Zreč—Gorenja in južnega Pohorja pri Kropelj Viktorju v Zg. Zrečah—Zreče.

Predložiti mora tudi ustrezno zdravniško potrdilo za pripeljane čebele, katero ne sme biti starejše od dveh mesecev in izdano od pristojnega veterinarja, inšpektorja.

Zveza čebel. družin
občine Slov. Konjice

Čebelarška družina SELNICA OB DRAVI obvešča vse čebelarje, ki želijo pripeljati svoje čebele na pasišča družine, katere pašni katastre zajema kraje Fala, Zgornji Boč, Šturmova graba, Selnica, Selnška graba, Bistriška graba, Slemen in Feldpa-herjeva graba, da si pridobijo pismo dovoljenje, katerega izdaja gospodar družine tov. Slavko KRANER, Mariborska cesta 81, 62352 Selnica ob Dravi.

K pismeni vlogi je priložiti zdravstveno potrdilo o zdravju čebel, izdano v letu 1978.

Zoper čebelarje, ki bodo postavili čebele brez predhodnega potrdila na območje našega pasišča, bomo ukrepali po veljavnih predpisih.

UO ČD SELNICA OB DRAVI

»Interesente za zbirko diapozitivov na temo »Slovenski čebelnjaki« (in druge teme »Flora in fauna Slovenije) vabim k sodelovanju. Rak Ivan, 63310 Zalec.«

Vse čebelarje, ki nameravajo čebelje družine pripeljati v l. 1978 na območje pasišč čebelarskega društva Ravne pri Soštanju občine Velenje, obveščamo, da so omenjena pasišča Zavodnje, Sentvid že oddana oziroma zasedena, nekaj prostih mest je še v Belih vodah. Vse tiste, ki nameravajo pripeljati na omenjena območja, da to sporočijo pismo ali osebno na naslov: Ušen Ivan, Lokovica 124, Soštanj. Obenem predložiti potrdilo o zdravstvenem stanju pripeljanih čebel, ki mora biti izdano neposredno pred prevozom na naše pasišče in veljavno v l. 1978 od pristojnega veterinarskega inšpektorja. Rok prijave: 15. 5. 1978.

Sklep upravnega odbora
čebelarskega društva Ravne
Tajnik: Podvinšek Matevž

Vse čebelarje, ki nameravajo pripeljati čebelje družine na naše območje na pašo — na Jelovico, Pokljuko, v Radovno in na ostala pasišča v občini Radovljica in Jesenice, obvešča čebelarško društvo Radovljica, da se morajo predhodno pismo obrniti na čebelarško društvo Radovljica in priložiti ustrezno potrdilo o zdravstvenem stanju čebel — veljavno za leto 1978.

Poleg tega opozarjamo vse čebelarje, da mora imeti vsako stojišče na vidnem mestu naslov lastnika čebel in kje se nahaja potrdilo o zdravstvenem stanju čebel.

Čebelarško društvo in veterinarska inšpekcijska služba bo zaradi preprečevanja širjenja kužnih bolezni preganjala vse tiste, ki tega ne bodo uredili.

Čebelarško društvo Radovljica
Gradnikova 115
64240 Radovljica

SEMENARSKI KOMBINAT

S e m e n a r n a

LJUBLJANA • GOSPODARSTVENA CESTA 5 • JUGOSLAVIJA

TELEGRAM:
SEMENARNA LJUBLJANA
TELEFON: HC 29 261
DIREKTOR: 21 045
TRGOČKI RACUN: 50101-601-15281
POŠTNI PREDAL: 566
TELEX: 31136

EXPORT
IMPORT

Cenjenim strankam priporočamo obisk naših poslovnih enot, predstavništev in prodajaln, ki jih imamo po vsej Jugoslaviji.

Nudimo vam:

- semena vrtnin in cvetlic
 - semena poljščin, med katerimi so pomembne medonosne rastline (*ajda, facelija, medena detelja*)
 - semena trav in specialnih mešanic za trate, parke in igrišča
 - semenski krompir
 - cvetlične gomolje in čebulice
 - sadike vrtnic in okrasnega grmičevja
 - pripomočke za ureditev in nego vrta: vrtno orodje, specialna gnojila, zemljo za presajanje lončnic, cvetlične lonce in korita, kemična sredstva za varstvo rastlin
 - akvarije, akvarijsko opremo in pribor
 - za ljubitelje ptic imamo kletke z dodatnim priborom, vitamine in kvalitetno SKS hrano za vse vrste ptic
 - v cvetličarnah vam nudimo: lončnice, rezano cvetje, vence, šopke ter vse vrste aranžmajev.
- Povsod zahtevajte seme z našim zaščitnim znakom, ki je jamstvo za kvaliteto.

Obiščite nas in prepričajte se!

NAŠE SEME — VAŠ USPEH!

OBVESTILO

ČD Hoče obvešča vse prevaževalce, ki želijo pripeljati čebele na gozdno pašo na naše območje, da se z ustreznim zdravstvenim potrdilom prijavijo pri naši družini.

Da ne bi prišlo do prevelikega kopičenja čebel na enem mestu bodo razporejeni po celotnem našem območju. Tiste, ki bodo kljub opozorilu pripeljali čebele brez ustreznih dokumentov, bomo prijavili Upravi inšpekcijskih služb v Mariboru.

UO ČD Hoče

Alojz Grajf, Mlinska 24, Hoče